

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Cestovní ruch v České republice a ve Španělsku – paralely a odlišnosti

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Marek, Ph.D.

Autor práce: Martina Hříbalová

Studijní obor: Španělský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátu.

V Českých Budějovicích, 17. května 2011

.....

Martina Hříbalová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce,
Mgr. Pavlu Markovi, PhD. za jeho vstřícnost, cenné rady a odborné vedení při psaní
této práce.

ANOTACE

Předmětem bakalářské práce „Cestovní ruch v České republice a ve Španělsku – paralely a odlišnosti“ je porovnání a zhodnocení charakteristik typických pro cestovní ruch České republiky a Španělska. První část práce je věnována popisu ekonomických a politických podmínek pro vývoj cestovního ruchu v obou zemích. V druhé části je pozornost zaměřena na vývoj domácího, výjezdového a příjezdového cestovního ruchu, a to jak v případě České republiky, tak i Španělska. V další části je charakterizována nabídka, kterou poskytuje cestovní ruch obou zmiňovaných zemí. V poslední kapitole je podroben analýze vzájemný cestovní ruch mezi Českou republikou a Španělskem, a jsou zde vymezeny prognózy a perspektivy dalšího vývoje cestovního ruchu v daných zemích.

ANNOTATION

The objective of this bachelor thesis "Tourism in the Czech Republic and Spain – parallels and differences" is to compare and evaluate characteristics specific to tourism in the Czech Republic and Spain. The first part of the thesis is concentrated on describing the economic and political conditions for the development of tourism in both countries. In the second chapter the attention is focused on the development of domestic, outbound and inbound tourism. In the next chapter the tourist supply is characterized, which provides both mentioned countries. The final chapter is characterized by mutual tourism between the Czech Republic and Spain, and defines a prognosis and prospects for further development of tourism.

OBSAH

ANOTACE	4
ANNOTATION	5
OBSAH.....	6
ÚVOD.....	8
1 ANALÝZA VÝVOJE CESTOVNÍHO RUCHU V ČESKÉ REPUBLICE A VE ŠPANĚLSKU	10
1.1 Politické a ekonomické podmínky pro vývoj cestovního ruchu v České republice	10
1.2 Politické a ekonomické podmínky pro vývoj cestovního ruchu ve Španělsku... ..	13
1.3 Porovnání podmínek pro vývoj cestovního ruchu v České republice a ve Španělsku.....	17
2 CHARAKTERISTIKA VÝVOJE CESTOVNÍHO RUCHU V ČESKÉ REPUBLICE A VE ŠPANĚLSKU	19
2.1 Domácí cestovní ruch.....	19
2.2 Výjezdový cestovní ruch	22
2.3 Příjezdový cestovní ruch	26
3 NABÍDKA CESTOVNÍHO RUCHU ČESKÉ REPUBLIKY A ŠPANĚLSKA....	32
3.1 Lokalizační předpoklady	32
3.1.1 Kulturně-historické atraktivity.....	32
3.1.2 Sociální a organizované atraktivity.....	33
3.1.3 Přírodní atraktivity	35
3.2 Realizační předpoklady	36
3.2.1 Ubytovací zařízení	36
3.2.2 Dopravní infrastruktura	37
3.3 Srovnání nabídky cestovního ruchu České republiky a Španělska.....	39
4 VZÁJEMNÝ CESTOVNÍ RUCH ČESKÉ REPUBLIKY A ŠPANĚLSKA	42
4.1 Výjezdový cestovní ruch Španělů do České republiky	42
4.2 Výjezdový cestovní ruch Čechů do Španělska	45
4.3 Porovnání vzájemného cestovního ruchu	47
4.4 Prognózy vývoje cestovního ruchu v České republice a ve Španělsku.....	48

ZÁVĚR.....	50
RESUMÉ.....	53
BIBLIOGRAFIE.....	56
Literatura.....	56
Dokumenty dostupné z internetu.....	57
Internetové zdroje.....	58

ÚVOD

Cestovní ruch se bezesporu stal významným společenským, kulturním i ekonomickým fenoménem, který pozitivně ovlivňuje nejen ekonomický stav zemí, ale i mnoho jiných odvětví. Vývoj historických událostí v České republice i ve Španělsku zasáhl a ovlivnil řadu oblastí a podepsal se rovněž i na cestovním ruchu. Jak Česká republika, tak i Španělsko se v průběhu 20. století potýkaly s mnohaletou diktaturou. Předložená bakalářská práce si klade za cíl zjistit, zdali vývoj cestovního ruchu, v období před demokracií probíhal ve Španělsku obdobně jako v Československu. Autorka se zaměří především na faktory, které vývoj ovlivňovaly.

Další otázkou, na kterou bude tato bakalářská práce hledat odpověď je zhodnocení významu cestovního ruchu pro Českou republiku, a pro Španělsko. Vždyť cestovní ruch významně posiluje ekonomiku a v současnosti hraje důležitou roli při snižování schodku státního rozpočtu.

Na trhu cestovního ruchu se poptávka postupem času zcela jistě mění. Jak na tento trend reaguje cestovní ruch Španělska a České republiky? Změnily se požadavky a nároky českých a španělských turistů v průběhu let? Je pro Španěly hlavním důvodem návštěvy České republiky jen Praha, nebo mají i jiné motivy? Jaký typ španělských turistů jezdí do České republiky? Patří Španělsko mezi hlavní zdrojové země pro cestovní ruch České republiky, a jakou roli hraje Česká republika ve španělském cestovním ruchu? Co hledá český turista na dovolené ve Španělsku? Toto je část z otázek, které si autorka při psaní práce bude klást, a na které se pokusí nalézt odpověď. Tato práce si klade za cíl analyzovat, a následně vyhodnotit vývoj a charakteristiky cestovního ruchu v České republice a ve Španělsku.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole jsou popsány a porovnány ekonomické a politické podmínky pro vývoj cestovního ruchu v České republice a ve Španělsku – v době před a po přechodu k demokracii. Je zde přiblíženo, s jakými podmínkami pro cestovní ruch vstupovaly obě země do nové éry. Druhá kapitola se zabývá charakteristikou vývoje domácího, výjezdového a příjezdového cestovního ruchu v České republice a ve Španělsku. Následující kapitola je zaměřena na představení nabídky cestovního ruchu. Pozornost je věnována lokalizačním předpokladům: kulturně-historickým, sociálním a přírodním atraktivitám, a realizačním předpokladům: ubytovacím zařízením a dopravní infrastruktuře. V poslední kapitole je

analyzován vzájemný cestovní ruch České republiky a Španělska a prognózy dalšího vývoje cestovního ruchu v těchto zemích. V závěru jsou zhodnoceny získané výsledky, kde je vyvozeno, v čem je cestovní ruch obou zemí podobný a v čem se liší.

Autorka při psaní práce vychází z odborné literatury psané jak v českém, španělském, tak i anglickém jazyce. Výchozí literaturou byla díla autorů: Fernando BAYÓN MARINÉ, *50 años del turismo español* a Michael BARKE – Michael T. NEWTON, *Tourism in Spain: Critical Issues*, Zdenka PETRŮ, *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. Stěžejním zdrojem dat této bakalářské práce jsou materiály zveřejněné na internetových stránkách organizací, zabývajících se cestovním ruchem – Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Česká centrála cestovního ruchu (CzechTourism), Institut studií cestovního ruchu (*Instituto de Estudios Turísticos*), Český statistický úřad, Španělský statistický úřad (*Instituto Nacional de Estadística*). Na základě údajů z ročenek a oficiálních statistik českého a španělského statistického úřadu jsou analyzována data cestovního ruchu. V době zpracování této práce nebyly k dispozici úplné informace pro rok 2010, proto se autorka rozhodla pro větší úplnost použít data z roku 2009.

1 ANALÝZA VÝVOJE CESTOVNÍHO RUCHU V ČESKÉ REPUBLICE A VE ŠPANĚLSKU

1.1 Politické a ekonomické podmínky pro vývoj cestovního ruchu v České republice

Vývoj cestovního ruchu v České republice i ve Španělsku ovlivnila řada faktorů, především politického a ekonomického charakteru. Československo patřilo po druhé světové válce do východní sféry ovládané Sovětským svazem. Demokratické volby v roce 1946 vyhrála Komunistická strana Československa. Převratem v únoru roku 1948 tato strana plně převzala vládu, a následně se Československo stalo součástí sovětského bloku, kdy bylo formálně samostatné, ale ve skutečnosti podléhalo politickému vlivu SSSR. Následkem těchto vlivů byly rozsáhlé změny ve společnosti a ekonomice. Znárodnování a měnová reforma vedly k přesunu majetku, převážně do správy státu. Řada lidí v tomto období přišla o majetek. Československá ekonomika byla zdeformována totalitním systémem. Terciární sektor byl značně poddimenzovaný a význam služeb byl investičně podceňován. O vývoji cestovního ruchu rozhodovala státní politika. Rozvoj cestovního ruchu byl plánován pomocí koncepcí, rajonizací a směrných kapacit. Díky centrálně řízenému státnímu aparátu nebylo možné soukromé podnikání. Neexistovalo proto konkurenční prostředí, jež by vedlo podnikatele k investicím a inovacím. Na českém trhu bylo pouze několik monopolních národních podniků, které měly sloužit k uspokojení poptávky.¹

V šedesátých letech 20. století docházelo k postupnému uvolňování situace, které bylo završeno liberalizačním hnutím v roce 1968, známém pod pojmem Pražské jaro. Do Československa v tomto období cestovalo mnohem více turistů, a to i z nesocialistických zemí. Pozitivní změny byly však zastaveny invazí vojsk Varšavské smlouvy, která 21. srpna 1968 vstoupila na území našeho státu. Po této události část obyvatelstva emigrovala do demokratických států celého světa. Období po roce 1968 bylo charakteristické normalizačním procesem, který vedl k omezení občanských svobod a vyšší ekonomické provázanosti se státy východního bloku. V následujících

---

¹ Václav HRALA, *Geografie cestovního ruchu*, Praha 2002, s. 143.

dvaceti letech byla na území Československa umístěna okupační vojska Sovětského svazu.

Přes veškeré restriktce, které normalizační režim zavedl, bylo však od počátku šedesátých let možné sledovat trvalý rozvoj cestovního ruchu. Ten byl zapříčiněn hned několika činiteli. Jednalo se například o zvýšení příjmů obyvatelstva, celkový růst fondu volného času a osobní spotřeby, zkrácení pracovní doby, větší koncentrace osídlení, a zejména rozšíření mobility obyvatelstva, kdy se zvyšoval počet obyvatel, kteří vlastnili osobní automobil.² Na druhou stranu však poptávka, zejména po výjezdovém cestovním ruchu, nemohla být plně uspokojena vzhledem k politické situaci, která v naší zemi panovala. Různá administrativní opatření (vízová povinnost, výjezdní doložky, řízené devizové hospodářství atd.), znesnadňovala možnost vycestovat do zahraničí. Z tohoto důvodu v celém poválečném období, až do roku 1989, převažoval v Československu domácí cestovní ruch.³

V osmdesátých letech postupně docházelo k uvolňování ekonomické i politické situace v Sovětském svazu a následně i v jeho satelitech, mezi které patřilo i Československo. Sametová revoluce v listopadu 1989 byla logickým vyústěním těchto změn i dokladem vzrůstající nespokojenosti občanů s ekonomickým a politickým vývojem země. Po změně politického režimu zaznamenal český cestovní ruch mnoho změn a prošel významným rozvojem. Postupně byly obnovovány funkce tržního mechanismu v ekonomice, byla ukončena etapa monopolního postavení deseti cestovních kanceláří⁴ a regulace cestovního ruchu ze strany centrálních orgánů. V porevolučním období cestovní ruch přestal být direktivně řízný státem.⁵ Řízení cestovního ruchu přešlo do kompetence Ministerstva obchodu a cestovního ruchu ČR, ve spolupráci s Ministerstvem vnitra, Ministerstvem zahraničních věcí a Ministerstvem obchodu. Po reorganizaci státní správy v roce 1991 bylo řízení cestovního ruchu svěřeno Ministerstvu hospodářství.

Se změnou politického systému byl v Československu patrný velký nárůst účastníků jak v oblasti příjezdového, tak výjezdového cestovního ruchu. Otevřely se hranice a byly odstraněny vízové povinnosti, které omezovaly možnost podílet se

---

² Zdenka PETRŮ, *Základy ekonomiky cestovního ruchu*, Praha 1999, s. 14.

³ Domácí cestovní ruch – cestování a pobyty občanů mimo místo jejich obvyklého pobytu za účelem využití volného času, rekreace, poznání nebo za jiným nevýdělečným účelem, trvající ne déle než jeden rok a realizované kompletně ve vlastním státě.

⁴ CK Orea s.r.o., Čedok, CKM, Autoturist, Sportturist, Slovakoturist, Rekrea, Tatratur, Balnea, Slovakotherma

⁵ Ten mu v dřívějších letech například stanovoval úlohy státního plánu apod.

na zahraničním cestovním ruchu. Došlo ke změně materiálně technické základny, jak po kvalitativní, tak kvantitativní stránce. Díky tomu se zvyšoval volný cestovní ruch.⁶ Uvolnění trhu přineslo rovněž nárůst počtu ubytovacích i podnikatelských zařízení. Vznikaly zejména nové cestovní kanceláře. Již v roce 1990 působilo v Československu 6 000 cestovních kanceláří. Tento prudký nárůst byl zapříčiněn jednoduchými legislativními podmínkami a nízkými požadavky na kapitál. V roce 1991 byly proto zavedeny přísnější podmínky pro činnost cestovních kanceláří. Ty se staly koncesovanou živností. Novela Živnostenského zákona v roce 1995 upravila činnost cestovních kanceláří zpět na živnost volnou, kdy byly sníženy podmínky pro provozování této živnosti. Tato reorganizace přinesla opětovný nárůst počtu cestovních kanceláří. Mnoho jich však zaniklo, v důsledku převahy nabídky nad poptávkou. Na vzniklou situaci reagovala v roce 2000 novela Živnostenského zákona a občanského zákoníku. Tehdy byly stanoveny zásadní změny v oblasti činnosti cestovních kanceláří a provozování cestovních kanceláří se opět stalo živností koncesovanou.⁷ Další důležitým krokem bylo provedení privatizace, díky čemuž vzniklo konkurenční prostředí, které přispělo ke zlepšení služeb v oblasti cestovního ruchu. Prudký rozmach cestovního ruchu vedl k rozvoji jak služeb spojených s cestovním ruchem, tak odvětví, která jsou s cestovním ruchem spjata zprostředkovaně – obchod, průmysl, stavebnictví, komunální služby a další. Potvrzením pozitivních změn pro cestovní ruch pak byl vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004. O tři roky později se navíc Česká republika stala součástí Schengenského prostoru.

V současné době je cestovní ruch významným odvětvím české ekonomiky a napomáhá rozvoji dalších oblastí národního hospodářství, jako například sektorům stavebnictví, bankovníctví, dopravy či kultury. Cestovní ruch je zároveň označován za odvětví, ve kterém vzniká nejvíce pracovních příležitostí. Významným způsobem se proto podílí na udržení, případně růstu zaměstnanosti, a to nejen v oboru, ale i ve službách návazných. V průběhu devadesátých let, kdy byla zásadně změněna struktura české ekonomiky, pomohl cestovní ruch s uplatněním na trhu mnoha pracovníkům, kteří museli odejít z primárního a sekundárního sektoru. V roce 2009

---

⁶ Volný cestovní ruch – cestovní ruch, u něhož není účast návštěvníka vázána na pracovní poměr, členství v oborech, zdravotní stav nebo jakoukoli jinou podmínku. Celou cenu zájezdu (pobytu, služeb) si, na rozdíl od vázaného cestovního ruchu, hradí sám účastník cestovního ruchu.

⁷ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, *Zpravodaj o vývoji a predikcích ČR - listopad 2009*, Praha 2009, s. 12. Údaje dostupné z:
<http://www.mmr.cz/Cestovni-ruch/Statistiky-Analyzy/Analyzy-cestovniho-ruchu-ve-svete-a-CR/Analyza-cestovniho-ruchu-CR--podle--OKEC-a-CZ-NACE> [cit. 2010-03-04].

bylo v cestovním ruchu zaměstnáno 241 236 osob a na celkové zaměstnanosti se cestovní ruch podílel 4,56 %.⁸ Význam cestovního ruchu v České republice můžeme doložit na výši devizových příjmů⁹ ze zahraničního cestovního ruchu, které v roce 2009 dosáhly 6,5 mld. USD. Devizové příjmy pozitivně ovlivňují platební bilanci¹⁰ ČR, a to zejména bilanci služeb. Cestovní ruch také tvoří významnou část při tvorbě hrubého domácího produktu.¹¹ Na celkovém HDP se cestovní ruch v roce 2009 podílel 3 %. V posledních letech však podíl cestovního ruchu na tvorbě HDP klesá.

Cestovní ruch patří mezi obory, na kterých se rychle projeví vnější vlivy (globální ekonomická krize, živelné katastrofy, epidemie, teroristické útoky atd.). Z tohoto důvodu je méně stabilní. Momentálně patří cestovní ruch k odvětvím, které nejvíce postihla ekonomická krize. Sledovaný pokles cestovního ruchu od roku 2008 byl v České republice způsoben stejnými příčinami jako ve světě. Ekonomické regulace, úsporné chování institucí a domácností vedly ke snížení výdajů na cestování, ale i k omezení domácího cestovního ruchu. Tyto důsledky se projeví na poklesu návštěvnosti i snížení příjmů ze zahraničního cestovního ruchu.¹² V roce 2010 byl však pokles návštěvnosti České republiky zastaven.

1.2 Politické a ekonomické podmínky pro vývoj cestovního ruchu ve Španělsku

Po španělské občanské válce v letech 1936 – 1939 se vlády nad Španělskem ujal generál Francisco Franco y Bahamonde. Jeho diktatura se vyznačovala silným antikomunismem, izolací země od okolního světa, důrazem kladeným na katolickou

---

⁸ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, *Cestovní ruch v České republice 2009*, Praha 2009, s. 62. Údaje dostupné z: <http://www.mmr.cz/Cestovni-ruch/Statistiky-Analyzy/Rocenka-cestovniho-ruchu/Cestovni-ruch-v-Ceske-republice-2009> [cit. 2010-03-04].

⁹ Deviza – pohledávka znějící na cizí měnu, např. bankovní šek, poštovní a telegrafický převod, směnka, akreditiv, cenný papír k umoření, splatný kupón akcie nebo obligace aj. Devizy jsou nástroje bezhotovostního platebního styku na rozdíl od valut, které představují hotové zahraniční peníze.

¹⁰ Platební bilance – souhrn všech peněžitých transakcí dané země ve styku se zahraničím za určité období (zpravidla za jeden rok).

¹¹ Hrubý domácí produkt – je celková peněžní hodnota statků a služeb vytvořená za dané období na určitém území. Tento ukazatel se používá v makroekonomii pro určování výkonnosti ekonomiky států.

¹² Údaje dostupné z: <http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=4fbd9fc3-39ea-4288-8466-69ce869295ce> [cit. 2010-03-23].

víru, a v prvních letech také ekonomickou autarkii.¹³ Izolace od ostatních států měla mimo jiné velmi negativní vliv na cestovní ruch. Po roce 1948, kdy se ve střední a východní Evropě dostaly k moci komunistické režimy, se vztahy s USA a některými evropskými státy protikomunistického Španělska výrazně zlepšily. Fašistické Španělsko postupně podepsalo celou řadu bilaterálních smluv s demokratickými zeměmi západního světa. V roce 1959 Španělsko ustoupilo od politiky ekonomické soběstačnosti a vydalo tzv. Stabilizační plán (*Plan de estabilización y liberalización*), kterým se přihlásilo k zásadám liberální ekonomiky západního stříhu. Tzv. *Plan de estabilización y liberalización* sloužil ke stabilizaci hospodářství, a byl rozhodujícím krokem k otevření španělské ekonomiky zahraničním investorům a zvyšování účasti Španělska na zahraničních trzích. Ve stejném roce byla zrušena vstupní víza pro turisty ze západní Evropy.¹⁴ Díky přílivu financí z USA a Evropy zaznamenala španělská ekonomika v šedesátých a sedmdesátých letech 20. století pozitivní růst. Do Španělska v tomto období začaly proudit zahraniční investice, a to především do odvětví cestovního ruchu. Rozmach cestovního ruchu pomáhal vytvářet nová pracovní místa. Pomocí příjmů z neustále se rozvíjejícího cestovního ruchu byla financována výstavba infrastruktury a rozvoj průmyslu. Vznikaly nové turistické oblasti na Kanárských a Baleárských ostrovech, a na pobřežích Costa Brava v Katalánsku, Costa Blanca v Levante a Costa del Sol v Malaze. Cestovní ruch byl soustředěn zejména do těchto oblastí, což způsobilo regionální nerovnoměrnost v jeho rozložení. Nízká cenová hladina¹⁵ ve Španělsku a marketing zahraničních touroperátorů lákaly do Španělska stále více turistů. Na druhou stranu však ovládnutí španělského trhu zahraničními touroperátory, kteří určovali ceny, významně snižovalo devizové příjmy španělské ekonomiky. Období rostoucího zájmu zahraničních turistů o dovolenou ve Španělsku, z období šedesátých let, však na počátku další dekády vystřídala recese. V roce 1974 došlo, v porovnání s rokem 1973, k výraznému snížení počtu příjezdů. Tento pokles byl z velké části zapříčiněn celosvětovou ropnou krizí, ale i politickou nestabilitou, jež v zemi po atentátu na předsedu španělské vlády Louise Carrera Blanca panovala.¹⁶

---

¹³ Autarkie – forma hospodářské politiky státu, jejímž cílem je zajistit nezávislost na ostatních zemích (soběstačnost).

¹⁴ Údaje dostupné z: http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=380 [cit. 2010-03-13].

¹⁵ Cenová hladina – je jedním ze základních ukazatelů, které makroekonomie sleduje. Cenová hladina představuje všeobecnou úroveň cen v ekonomice.

¹⁶ Michael BARKE - Michael T., NEWTON, *Tourism in Spain: Critical Issues*, Wallingford 1996, s. 66.

Po smrti generála Francisca Franca v roce 1975 byla ve Španělsku restaurována parlamentní monarchie v čele s Juanem Carlosem I. Bourbonským. Ten brzy po nástupu do úřadu zahájil reformy, jež vedly k postupné demokratizaci Španělska. Nadšení z politických změn však časem vystřídaly ekonomické problémy, které vyvstaly jako následek ropné krize z roku 1973. V roce 1977 vznikla tzv. Monclovská dohoda (*Pacto de la Moncloa*), která obsahovala opatření, která měla odstranit, nebo alespoň zmírnit následky vážné ekonomické a sociální situace, která v zemi vládla. Výsledky opatření, která dohoda obsahovala, se však projevily pouze v některých odvětvích.¹⁷ Ve stejném roce se ve Španělsku konaly demokratické volby a v prosinci roku 1978 byla schválena nová ústava, podle které byl Juan Carlos prohlášen za španělského krále, nikoliv za nástupce jmenovaného diktátorem Frankem. Ústava umožnila demokratický rozvoj ve všech oborech, a přinesla důležité změny v administrativním řízení cestovního ruchu. Cestovní ruch přestal být centrálně spravován z Madridu. Španělsko bylo rozděleno na Autonomní oblasti v čele s autonomními vládami, v jejichž kompetencích se nacházel také sektor cestovního ruchu.¹⁸

Dalším důležitým mezníkem pro odvětví cestovního ruchu Španělska byl vstup do Evropského společenství v roce 1986. Tato událost byla pro Španělsko významným krokem a značně ovlivnila jak vnitřní, tak vnější ekonomické podmínky země. V osmdesátých letech byl sledován patrný nárůst cen bez toho, aniž by se zvyšovala kvalita služeb. Aby došlo ke zmírnění následků této situace, začaly být podporovány i jiné formy cestovního ruchu než byl tradiční rekreační cestovní ruch u moře. Objevuje se proto venkovská turistika, sportovně-rekreační cestovní ruch, kulturně-poznávací cestovní ruch či seniorský cestovní ruch. Zaváděním nových cestovních kanceláří bylo dosaženo snížení závislosti na zahraničních touroperátorech. Díky těmto změnám byla v devadesátých letech sledována expanze španělského cestovního ruchu, kterou však částečně zpomalila válka v Perském zálivu v letech 1990-1991 a devalvace¹⁹ pesety v letech 1992-1993, která byla v druhé polovině osmdesátých let nadhodnocena. Po překonání tohoto období nastala nová etapa rozkvětu španělského cestovního ruchu,

---

¹⁷ Markéta BENEŠOVÁ, *Hospodářský vývoj ve Španělsku po pádu frankistického režimu v roce 1975*, České Budějovice 2009 (= Bakalářská práce, Ústav romanistiky, Filozofická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích), s. 21.

¹⁸ M. BARKE - M. T. NEWTON, *Tourism*, s. 239.

¹⁹ Devalvace – oficiální snížení kurzu měnové jednotky, které obvykle potvrzuje míru dřívějšího znehodnocení měny. Devalvací se zdražuje dovoz a zvýhodňuje vývoz. Proto může být provedena i za účelem podpory vývozu a omezení dovozu.

kteřá byla delší a stabilnější než etapy předešlé. Byly zahájeny nové formy zprostředkování prostřednictvím rezervačních centrál. V devadesátých letech 20. století byla ve Španělsku vystavěna řada tématických parků, ve kterých se nacházejí různé zábavní, tematicky laděné atrakce. Za všechny je možné jmenovat například PortAventura v Barceloně, Isla Mágica v Seville, Park Warner v Madridu, Terra Mítica v Benidormu. V roce 1992 Španělsko zaznamenalo velký zájem turistů, jelikož se v Barceloně konaly olympijské hry, které navštívilo přes 450 000 zahraničních turistů. Příprava na olympijské hry měla pozitivní efekt na tvorbu nových pracovních sil. Příjmy z cestovního ruchu významně přispěly k růstu HDP.²⁰ K rozvoji turistických aktivit vedlo uzavření Schengenské smlouvy, která ve Španělsku vešla v platnost v roce 1995. Tato dohoda zrušila kontroly na společných hranicích mezi členskými státy Evropské unie.

V roce 1999 Španělsko vstoupilo do Evropské měnové unie a v roce 2002 euro nahradilo původní národní měnu pesetu. Realizace měnové unie měla velmi pozitivní vliv na cestovní ruch a jeho rozvoj. Zavedení eura silně podpořilo mezinárodní charakter cestovního ruchu. Dne 11. března 2004 došlo k teroristickému útoku na několika stanicích madridského metra. Atentáty krátkodobě ovlivnily cesty typu *city-breaks*²¹ zejména do Madridu a Barcelony. Tento útok však neměl větší vliv na příjezdy do hlavních přímořských letovisek, ani na celkový vývoj příjezdového cestovního ruchu.²²

Mnohem větší dopad na vývoj cestovního ruchu ve Španělsku měla současná celosvětová ekonomická krize, která je největší hospodářskou krizí od druhé světové války. Důsledky krize se projevíly v roce 2009, kdy byl ve španělském příjezdovém cestovním ruchu zaznamenán pokles o téměř 8 % oproti roku 2008. Cestovní ruch má pro španělskou ekonomiku zásadní význam. Příjmy z cestovního ruchu jsou významným zdrojem příjmů do státního rozpočtu. Podíl cestovního ruchu na HDP se v posledních letech pohybuje na úrovni kolem 11 %. V cestovním ruchu bylo v roce 2009 zaměstnáno 2 496 561 osob a celkově se na zaměstnanosti cestovní ruch podílel 10,8 %²³ V mnoha oblastech, například na Baleárských a Kanárských ostrovech, má

---

²⁰ Údaje dostupné z: http://es.wikipedia.org/wiki/Turismo_en_Espa%C3%B1a [cit. 2010-03-03].

²¹ City-breaks – krátká dovolená v městské destinaci.

²² CzechTourism, oddělení Public Relations a analýz, *Španělsko*, Praha 2005, s. 3.

²³ Instituto de Estudios Turísticos, *Empleo en el Sector Turístico Informe anual 2009*, Madrid 2009, s. 5. Údaje dostupné z: <http://www.iet.tourspain.es/paginas/FrmEmpleo.aspx?idioma=es-ES&option=emp> [cit. 2010-03-03].

cestovní ruch velký vliv na rozvoj s ním souvisejících odvětvích, jako je například stavebnictví, doprava, pohostinství atd.²⁴

1.3 Porovnání podmínek pro vývoj cestovního ruchu v České republice a ve Španělsku

Frankovu diktaturu bylo možné v mnoha ohledech srovnat se situací v Československu po roce 1948. Jak fašistický, tak i komunistický režim řídily veškeré politické a ekonomické dění ve státě. V obou zemích byly znatelné snahy o regulaci styků se zahraničím, a to i v oblasti cestovního ruchu. Občané, kteří chtěli vycestovat, museli žádat o povolení k výjezdu. Západní státy již od období studené války měly zájem na spolupráci se Španělskem a jedním z důsledků této spolupráce byl již od padesátých let vzrůstající cestovní ruch. Částečně bychom tuto situaci mohli srovnat s vývojem cestovního ruchu v Československu v šedesátých letech do roku 1968, kdy došlo k navýšení celkového počtu příjezdů, a to i ze západních států. Zatímco ve Španělsku s drobnými výkyvy neustále docházelo k nárůstu příjezdového i výjezdového cestovního ruchu, v Československu byl tento vývoj narušen normalizací. Od sedmdesátých let dvacátého století rostl jen vzájemný cestovní ruch mezi socialistickými státy, zatímco se státy demokratického světa byl výrazně utlumen.

Vzrůstající význam španělského cestovního ruchu pro ekonomiku země byl v několika obdobích krátkodobě poznamenán celosvětovými ropnými krizemi, které vždy vedly k poklesu návštěvnosti Španělska. Československo navázané na dodávky ropy ze Sovětského svazu nebylo těmito výkyvy zasaženo. Příčinou byly stabilní ceny ropy v zemích socialistického bloku, i to že většina cestovního ruchu byla uskutečňována pouze mezi jednotlivými sovětskými satelity.

Přechod na demokratický režim proběhl ve Španělsku v roce 1975 a v Československu v roce 1989. Pro Československo tato změna znamenala velký nárůst v oblasti cestovního ruchu, jenž byl realizován především mimo státy bývalého socialistického bloku. Ve Španělsku pak přinesla jen potvrzení nastoupené cesty, kde vykazované přírůstky v cestovním ruchu nebyly tak dramatické jako v Československu. Již v sedmdesátých letech 20. století totiž Španělsko patřilo mezi turisticky

---

²⁴ Údaje dostupné z:
<http://www.export.cz/exportcz/Teritori%C3%A1ln%C3%ADinformaceDB/Detailinformacest%C3%A1tuDB/tabid/91/Default.aspx?GROUP=4&CNTR=9> [cit. 2010-03-20].

nejnavštěvovanější státy světa. Rozdíl v nárůstu můžeme dokumentovat na příjezdovém cestovním ruchu v třetím a sedmém roce po změně režimu, kdy počet příjezdějcích do České republiky stoupl o 134 % respektive 269 %, a pro Španělsko o 33 % respektive 39 %. Pro obě země byl důležitým mezníkem vstup do Evropské unie, do které Španělsko vstoupilo v roce 1986 a Česká republika v roce 2004. Zatímco po vstupu Španělska do Evropské unie byl během tří let v příjezdovém cestovním ruchu sledován značný nárůst až o 25 %, což bylo srovnatelné s vývojem po roce 1975, v České republice nebyl tak výrazný. Počet příjezdějcích vzrostl během tří let přibližně o 5 %. Vstup do Schengenského prostoru měl jednoznačně pozitivní vliv na vývoj cestovního ruchu. Především se zjednodušil přístup pro turisty ze států, jež přistoupily k Schengenské dohodě.

V současné době má cestovní ruch pro Českou republiku významný ekonomický přínos a pro Španělsko dokonce zásadní. Podíl příjmů z cestovního ruchu se na celkovém HDP v České republice v roce 2009 podílel 3 %, kdežto ve Španělsku byl ve stejném roce tento podíl téměř čtyřnásobný (11 %). V roce 2009 bylo v České republice v tomto sektoru zaměstnáno celkem 241 236 osob, čímž se na celkové zaměstnanosti podílel 4,56 %. Ve Španělsku bylo v cestovním ruchu ve stejném roce zaměstnáno 2 496 561 osob a celkově se na zaměstnanosti cestovní ruch podílel 10,8 %.

2 CHARAKTERISTIKA VÝVOJE CESTOVNÍHO RUCHU V ČESKÉ REPUBLICE A VE ŠPANĚLSKU

2.1 Domácí cestovní ruch

Domácí cestovní ruch v Československu představoval v období před sametovou revolucí téměř 95 % účasti na cestovním ruchu. Dominantní postavení měl krátkodobý domácí cestovní ruch²⁵ s více pobyty během roku, který se rozvíjel zásluhou rostoucí automobilizace. Převažoval cestovní ruch, který byl realizovaný mimo veřejné formy tj. mimo volný²⁶ a vázaný²⁷ cestovní ruch, kdy se účastníci domácího cestovního ruchu ubytovávali zejména ve vlastních rekreačních zařízeních. Dynamickou složku domácího cestovního ruchu tvořil vázaný cestovní ruch. V oblibě byly hromadné organizované zájezdy typu podnikové a závodní rekreace, letní tábory a školy v přírodě pro děti a mládež či rekreace ROH. Na organizovaném cestovním ruchu se podílely cestovní kanceláře Čedok (Česká dopravní kancelář), Balnea, Rekrea a CKM (Cestovní kancelář mládeže). Díky rozvoji vázaného cestovního ruchu probíhala v Československu rozsáhlá výstavba rekreačních komplexů, které byly situovány v atraktivních přírodních lokalitách, zejména v horských oblastech a u rekreačních vodních nádrží.²⁸

Po změně politické situace v Československu v roce 1989, dávali Češi přednost dovolené v zahraničí. Toužili poznat nové země, především západní státy, do kterých bylo dříve cestování velmi omezeno. Z tohoto důvodu byla na počátku devadesátých let sledována stagnace domácího cestovního ruchu. V současné době se však zájem o domácí cestovní ruch zvyšuje, jelikož je finančně i časově dostupný téměř pro každého občana. Specifickou formou domácího cestovního ruchu je tzv. druhé bydlení

---

²⁵ Domácí cestovní ruch – druh cestovního ruchu rozlišený podle délky trvání. Jeho součástí jsou maximálně čtyři přenocování. Narůstajícím trendem krátkodobého cestovního ruchu jsou prodloužené víkendy (angl. *short breaks, city breaks*).

²⁶ Volný cestovní ruch – cestovní ruch, u něhož není účast návštěvníka vázána na pracovní poměr, členství v oborech, zdravotní stav nebo jakoukoli jinou podmínku. Celou cenu zájezdu (pobyt, služeb) si na rozdíl od vázaného cestovního ruchu hradí sám účastník CR.

²⁷ Vázaný cestovní ruch – cestovní ruch, u něhož je účast klientů závislá na splnění určitých podmínek (doporučení lékaře, zaměstnání, členství v organizaci, trvalé bydliště v určité lokalitě apod.) V dřívějším Československu typický druh cestovního ruchu – podniková rekreace, výběrová rekreace ROH, dětské tábory, lázeňský cestovní ruch, rekreace družstevních rolníků, členů výrobních družstev, příslušníků armády.

²⁸ Lenka NOVOTNÁ, *Cestovní ruch v České a Slovenské republice - vývoj po roce 1989*, Olomouc 2009 (= Diplomová práce, Katedra geografie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci), s. 15.

(tj. chataření a chalupaření), které je využíváno k trávení dovolené i víkendovým pobytům. Tento fenomén vznikl již v období před druhou světovou válkou a velmi se rozvinul v době komunistické totality, kdy bylo velmi obtížné vycestovat do zahraničí. Do objektů druhého bydlení se řadí chaty, chalupy a rekreační domky. Druhé bydlení má určitá funkční i prostorová specifika. Chataření převažuje v příměstských rekreačních oblastech a v oblastech letní rekreace u vody. Chalupaření je typické spíše pro horské oblasti. Objekty druhého bydlení jsou využívány zejména jejich vlastníky, většinou v letních měsících. V devadesátých letech se však rozšířilo využívání těchto subjektů především k pronájmům.²⁹ Podle průzkumu v současnosti vlastní tzv. druhé domovy 13,2 % českých domácností.

Ve Španělsku je stejně jako v České republice značně rozšířen fenomén druhého bydlení, který svými sociálními a ekonomickými dopady pozitivně působí na udržitelný rozvoj venkovských oblastí. Přibližně 22 % španělských domácností má přístup k tomuto typu bydlení což je o 8,8 % více než v České republice. Výstavba druhého bydlení tzv. *segundas residencias* byla započata na počátku sedmdesátých let, kdy bylo pro Španěly, obdobně jako pro obyvatele Československa, těžké vycestovat za hranice země. Apartmány sloužily k individuální rekreaci a byly stavěny zejména v pobřežních oblastech, kde jejich majitelé trávili dovolenou převážně v letních měsících.³⁰

Ve většině evropských zemí tvoří domácí cestovní ruch významnou součást cestovního ruchu. Stejně tak tomu je v České republice i ve Španělsku. V současnosti je sledován zvyšující se podíl tuzemských turistů v České republice i ve Španělsku. V roce 2009 vykonali rezidenti 22,1 milionu cest mimo své obvyklé okolí. Nejčastějším cílem tuzemských turistických cest v České republice byl Středočeský kraj, následoval kraj Jihočeský a Královéhradecký. Středočeský kraj je rekreačním zázemím Prahy. Nachází se zde řada chatových oblastí, zejména podél řeky Vltavy, Sázavy a Berounky. Jihočeský kraj je navštěvován zvláště v letních měsících vzhledem k velkému množství vodních ploch, jako je přehradní nádrž Lipno, Orlický či vybrané jihočeské rybníky, které jsou využívány k rekreaci. V Jihočeském kraji je však také celá řada dalších přírodních a kulturních atraktivit, jež pozitivně ovlivňují návštěvnost tohoto regionu. Rozvíjí se zde především aktivní formy cestovního ruchu jako je například lyžování, pěší turistika, cykloturistika, vodáctví či rybolov. Královéhradecký kraj je vyhledávaný

---

²⁹ Údaje dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Druh%C3%A9_bydlen%C3%AD [cit. 2010-04-01].

³⁰ Juan E. IRANZO; et al, *La estructura económica de los mercados turísticos*, Madrid 2003.

hlavně v zimním období, zejména díky horským lyžařským střediskům v Krkonoších a v Orlických horách.

Důležitou součástí domácího cestovního ruchu je i lázeňský cestovní ruch. V roce 2009 přijelo do českých lázní celkem 340 889 domácích hostů, což byla více než polovina všech ubytovaných.³¹ Nejvyšší návštěvnost je sledována v západočeských Lázních Jáchymov, ve Františkových Lázních, v Lázních Karlovy Vary a Mariánských Lázních. Oblibě se těší Lázně Teplice, Lázně Aurora Třeboň, Lázně Poděbrady či Luhačovice.³²

V roce 2009 vykonali Španělé v rámci domácího cestovního ruchu 158,9 milionu cest. Nejnavštěvovanějšími destinacemi, kde Španělé při tuzemských turistických cestách nejvíce trávili svou dovolenou, byly v roce 2009 autonomní oblasti Andalusie, Katalánsko a Valencie, do kterých bylo uskutečněno 60 % ze všech tuzemských cest. Vysokou návštěvnost těchto regionů bychom mohli vysvětlit tím, že 78 % Španělů dává přednost trávení dovolené v letním období. Zmiňované regiony se nacházejí při pobřeží, kde jsou ideální podmínky pro rekreaci u moře. Andalusie je nejoblíbenějším turistickým cílem pro své celoročně příznivé počasí a poznávací cestovní ruch. Dalším obdobím, kdy Španělé cestují, jsou Vánoce. Hlavním důvodem cest, v rámci domácího cestovního ruchu v období Vánoc, byla návštěva rodiny či příbuzných. Někteří Španělé pak využijí období Vánoc k aktivní dovolené na horách. Nejvíce navštěvovaná jsou lyžařská střediska v pohoří Sierra Nevada či v Pyrenejích.³³ Hlavním důvodem cest, jež vykonali Španělé v rámci domácího cestovního ruchu, byla v roce 2009 dovolená a odpočinek (54,1 %), návštěva rodiny a přátel (24,2 %), a služební cesty (14,3 %). V rámci tuzemských cest používali Španělé především osobní automobil (82,8 %) a leteckou dopravu (5,1 %), která však zaznamenala pokles o 2,9 % oproti roku 2008. Nejčastější formou ubytování, kterou zvolili, bylo ubytování u příbuzných a známých (34 %), ve vlastním rekreačním zařízení (30,3 %) nebo v hotelu (17,3 %).³⁴

---

³¹ Ministerstvo pro místní rozvoj, *Cestovní ruch v České republice 2009*, Praha 2009, s. 36, 39. Údaje dostupné z: <http://www.mmr.cz/Cestovni-ruch/Statistiky-Analyzy/Rocenka-cestovniho-ruchu/Cestovni-ruch-v-Ceske-republice-2009> [cit. 2010-03-31].

³² Údaje dostupné z: <http://www.lazenske-pobyty.info/lazne-v-cechach/> [cit. 2010-04-01].

³³ Instituto de Estudios Turísticos, *Movimientos Turísticos de los españoles (Familitur)*, Madrid 2009, s. 94. Údaje dostupné z: <http://www.iet.tourspain.es/informes/documentacion/familitur/Familitur2009.pdf> [cit. 2010-04-01].

³⁴ Tamtéž, s. 7-9.

2.2 Výjezdový cestovní ruch

Nabídka výjezdového cestovního ruchu byla v předrevolučním Československu velmi omezena a byla orientována zejména na socialistické země. I přes tyto poměry, byl od druhé poloviny sedmdesátých let zaznamenán nárůst výjezdů československých turistů do zahraničí. Nejvíce turistů vycestovalo v roce 1980, kdy do zahraničí vycestovalo 10,3 milionů obyvatel. Motivem výjezdového zahraničního cestovního ruchu byly z více než 50 % služební cesty. Na vývoji počtu vyjíždějících turistů se projevilo několik činitelů, především legislativní regulační opatření. Ta se týkala zejména sousedních států. Omezovány byly například jednodenní hromadné zájezdy nákupního charakteru.³⁵

Jak již bylo výše řečeno, díky změnám a novým možnostem, jež nastaly po roce 1989, výrazně vzrostl zájem Čechů o výjezdy do zahraničí. České turisty přitahovaly především země západní Evropy, které byly dříve nedostupné. Podle údajů z Českého statistického úřadu se výjezdy českých občanů mezi lety 1988 a 1991 zvýšily o 442 %. V roce 1996 dosáhly maxima, kdy počet vyjíždějících občanů do zahraničí vzrostl od roku 1988 dokonce o 760 %.³⁶ V druhé polovině devadesátých let byl zaznamenán určitý propad, který byl způsoben stagnací ekonomiky a povodňovými událostmi. Zhoršující se ekonomická situace se projevila růstem cen zboží i služeb. Lidé proto měli méně disponibilních prostředků na cestování. Nastalá situace vyvolala opětovné zesílení zájmu o domácí cestovní ruch. Po vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004, byl sledován nárůst počtu výjezdů do zemí EU, zejména těch vzdálenějších. Stoupl i počet studentů, jež vycestovali do zemí EU na studijní pobyty. Zaznamenán byl i vyšší počet výjezdů za účelem obchodních či služebních cest.

V období krátce po revoluci Češi vyjížděli především na krátké cesty, jejichž cílem byly nákupy v sousedních státech. Později se poptávka změnila. Lidé dávali přednost dlouhodobějším cestám, zejména do přímořských oblastí. Oblíbenými destinacemi bylo Chorvatsko, Itálie, Řecko, Španělsko, Francie. Populární byly i dovolené na Slovensku. Na začátku 21. století vzrostl zájem o postsocialistické země (Bulharsko, Rumunsko, Maďarsko). V současné době patří mezi oblíbené destinace

---

³⁵ Z. PETRŮ, *Základy ekonomiky cestovního ruchu*, Praha 1999, s. 16.

³⁶ Jiří ŠÍP, *Cestovní ruch po roce 1989 a perspektivy jeho dalšího rozvoje*, in: Sborník referátů 4. mezinárodní konference Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství, Tábor 1999, s. 2.

severoafričké země, a neustále roste zájem o cesty do exotických krajů.³⁷ Češi mají však v oblibě i zimní dovolené. Každoročně podniknou 1,5 milionu cest, z nichž přibližně 0,5 milionu je do zahraničí. V období před ekonomickou krizí, tedy do roku 2007, dávali Čeští turisté přednost zimním dovoleným v zahraničí. Aktuálně však preferují trávit zimní dovolenou v tuzemsku z důvodu nižších výdajů na dovolenou. Nejoblíbenějšími zimními zahraničními destinacemi jsou Rakousko, Itálie a Francie. Přibližně 85 % Čechů použije při cestě za lyžařskými pobyty osobní automobil a 15 % zvolí cestu autobusem. Většina Čechů při zimní dovolené volí ubytování v apartmánu bez stravy, vzhledem k nižší ceně. Průměrná délka pobytu českých turistů v zahraničí se značně liší. Ve Francii a v Itálii je to 6-7 nocí, zatímco v Rakousku je průměrná doba pobytu 3 dny. Příčinou tohoto rozdílu je zejména vzdálenost těchto zemí od České republiky. V Rakousku často Češi tráví jen prodloužené víkendy.³⁸

V roce 2009, uskutečnili čeští turisté 5 865 000 cest do zahraničí, z toho 4 541 000 připadlo na delší cesty, o průměrné délce pobytu 8,7 dne. Mezi nejčastější důvody delších zahraničních cest Čechů patřila v roce 2009 rekreace a dovolená, poté návštěva u příbuzných či známých a zdravotní pobyty. Nejpoužívanějším dopravním prostředkem byl automobil a autobus, dále pak letadlo. K nejnavštěvovanějším státům v rámci delších cest³⁹ patřily Chorvatsko (18 %), Slovensko (15 %), Itálie (12 %), Řecko (9 %) a Rakousko (6 %).⁴⁰

Vývoj výjezdového cestovního ruchu se ve Španělsku na počátku padesátých let v některých aspektech shodoval se situací v komunistickém Československu. Oficiálně neexistovala žádná omezení, která by znesnadňovala výjezdy španělských občanů do zahraničí. Ve skutečnosti však všichni, kteří chtěli vycestovat, museli splnit řadu administrativních požadavků. Z těchto důvodů ve Španělsku převažoval domácí cestovní ruch nad výjezdovým.

---

³⁷ Údaje dostupné z:
http://www.foodservice.cz/www/foodservice_cz/flash/File/20%20let%20cest%20ruchu.pdf [cit. 2010-02-11].

³⁸ Rozhovor s Tomiem Okamurou, Tiskovým mluvčím Asociace českých cestovních kancelářů a agentur, Údaje dostupné z: <http://www.novinky.cz/cestovani/223001-kam-cesi-jezdi-nejvice-lyzovat.html> [cit. 2010-03-30].

³⁹ delší cesta – cesta za účelem trávení volného času a rekreace, při které osoba alespoň čtyřikrát nepřetržitě za sebou přenocovala mimo své obvyklé prostředí

⁴⁰ Ministerstvo pro místní rozvoj, *Cestovní ruch v České republice 2009*, Praha 2009, s. 36, 39. Údaje dostupné z:
<http://www.mmr.cz/Cestovni-ruch/Statistiky-Analyzy/Rocenka-cestovniho-ruchu/Cestovni-ruch-v-Ceske-republice-2009> [cit. 2010-03-31].

Od počátku šedesátých let 20. století každoročně narůstal počet španělských občanů, jež cestovali do zahraničí. Částečně to bylo způsobeno inflačním obdobím, kdy Španělé dávali přednost spotřebě nežli úsporám. Jak již bylo řečeno v úvodní kapitole, velký význam pro španělský cestovní ruch mělo zavedení Stabilizačního plánu v roce 1959, který otevřel španělskou ekonomiku zahraničním státům, a tím umožnil rozvoj cestování. Pozitivní vliv Stabilizačního plánu dokazuje i počet osob, který vycestoval již následujícího roku. V roce 1959 vycestovalo ze Španělska téměř 851 tisíc osob, o rok později to bylo již více než 2 miliony.⁴¹

Vývoj výjezdového cestovního ruchu ve Španělsku měl od sedmdesátých let značně cyklický charakter. Růst či pokles ovlivňovala ekonomická situace a vývoj směnného kurzu pesety. Nastalo několik období, kdy se počet vyjíždějících výrazněji snížil. První pokles nastal v roce 1967, kdy došlo k devalvaci měny, a tím k oslabení domácí měny vůči zahraničním měnám. Další pokles byl sledován v roce 1973, když Španělsko zasáhla celosvětová ropná krize, která měla negativní dopad jak na výjezdový, tak na příjezdový cestovní ruch. V příštích letech se situace postupně stabilizovala a počet cest do zahraničí opět začal narůstat. Výrazná revalvace⁴² dolaru a ekonomická krize v osmdesátých letech zapříčinily nárůst cen některých služeb a výrobků. V tomto období se zvýšila nezaměstnanost, a byla značně podražena doprava. Nastala situace vedla ke změně chování Španělů, kteří dávali přednost domácímu cestovnímu ruchu před zahraničními cestami.⁴³

I přes určité výkyvy se počet vyjíždějících osob ze Španělska neustále zvyšoval. Například v roce 1985 přesáhl počet osob, jež vycestovaly ze Španělska 15 milionů. Mezi lety 1986 a 1993 byl počet vyjíždějících srovnatelný. V tomto období dosáhly výjezdy maxima v roce 1989, kdy ze země vycestovalo přes 23 milionů osob. Mezi lety 1993 a 1996 došlo ke stagnaci růstu výjezdového ruchu v důsledku hospodářského útlumu. V roce 1997 však Španělsko zažilo neobyčejný nárůst jak ve výjezdovém, tak i v příjezdovém cestovním ruchu.⁴⁴

V rámci zahraniční turistiky Španělé nejčastěji volí poznávací turistiku. V tuzemsku naopak preferují rekreaci u moře. Mezi hlavní cílové oblasti stále patří

---

⁴¹ Fernando BAYÓN MARINÉ, *50 años del turismo español*, Madrid 2005, s. 123.

⁴² Revalvace – zhodnocení měnové jednotky zvýšením jejího kurzu právním předpisem. Revalvace zvýhodňuje dovoz a znevýhodňuje vývoz.

⁴³ Rafael ESTEVE SECALL, *Economía, historia e instituciones del turismo en España*, Madrid 2000, s. 403.

⁴⁴ Tamtéž, s. 378.

Francie, Portugalsko a Itálie. V roce 2003 byl sledován nárůst zájmu o dovolenou v Chorvatsku, Rusku a Skandinávii. Velmi úspěšné byly lodní zájezdy, a to cesty Středomořím nebo cesty lodí po evropských řekách (Labe, Rýn, Volha, Dunaj) V roce 2009 byla pro většinu španělských turistů hlavní turistickou destinací některá z evropských zemí (76,8 %). Nejoblíbenějšími cílovými destinacemi byla Francie, Portugalsko, Andorra a Itálie. Z neevropských destinací jsou v oblibě již několik let cesty do Maroka a USA. Průměrná délka přenocování v zahraničí byla 8,4 noci. Hlavním důvodem více než poloviny cest do zahraničí byla v roce 2009 dovolená a odpočinek (51,2 %), služební cesty (24,3 %), a návštěva rodiny a přátel (20,3 %). Častými činnostmi, jež Španělé v rámci dovolené a odpočinku provozovali, byla relaxace, kulturní cestovní ruch, a sportovní aktivity. V rámci relaxační dovolené jsou preference rozmanité. Někteří Španělé dávají přednost pobytu u moře, jiní lázeňské, venkovské či gastronomické turistiky. Španělé do zahraničí cestovali v roce 2009 nejčastěji letadlem (54,6 %) a automobilem (31,1 %) a ubytovávali se zejména v hotelu či u příbuzných.⁴⁵ Uskutečněné cesty vykazovaly nerovnoměrné rozložení poptávky po cestovním ruchu. Většina cest byla uskutečněna v letních měsících, v období Vánoc a Velikonoc. Výrazná převaha výjezdů v období srpna je zapříčiněna kulturním zvykem, kdy se většina podniků uzavře z důvodů dovolené. Oblíbenými zahraničními destinacemi Španělů jsou v tomto období evropská velkoměsta jako například Londýn, Paříž, Praha či Řím. V období velikonočních svátků do České republiky, zejména do Prahy, přijíždí velké množství španělských turistů. Dominují poznávací zájezdy, při té příležitosti však navštíví velikonoční trhy. Velikonoční trhy se každoročně konají na Václavském a Staroměstském náměstí, kde návštěvníci mohou poznat některé z českých tradic jako je zdobení velikonočních vajíček nebo pletení pomlázek. V období Vánoc Španělé uskutečnili v roce 2009 4,4 milionů cest, kdy 90 % z nich bylo v rámci domácího cestovního ruchu a 10 % do zahraničí. Nejvíce zahraničních cest v období Vánoc podnikají Španělé po Evropě.

Jedním z významných faktorů, který v současnosti podporuje výjezdy do zahraničí je bezpochyby internet. Přibližně 80 % Španělů plánuje prostřednictvím internetu svou dovolenou. Dalším současným jevem je nárůst individuálního cestování,

---

⁴⁵ Instituto de Estudios Turísticos, *Movimientos Turísticos de los españoles (Familitur)*, Madrid 2009, s. 10-11. Údaje dostupné z: <http://www.iet.tourspain.es/informes/documentacion/familitur/Familitur2009.pdf> [cit. 2010-04-02].

a to zejména do destinací, kam létají nízkonákladové letecké společnosti. Velké množství občanů Španělska také využívá možnosti koupě zájezdu na splátky.⁴⁶

2.3 Příjezdový cestovní ruch

Na rozvoji cestovního ruchu v Československu se až do roku 1989 nejvíce podíleli domácí turisté, ačkoli se postupně také zvyšoval počet příjíždějících turistů ze zahraničí. Příjezdy zahraničních turistů lze rozdělit dle zemí, ze kterých přijížděli, a to na příjezdy ze socialistických zemí (Maďarsko, Polsko, NDR a SSSR) a nesocialistických zemí, zejména z Rakouska, NSR, Francie a USA.⁴⁷

Určitým vývojovým předělem v oblasti aktivního cestovního ruchu⁴⁸ bylo usnesení tehdejšího nejvyššího stranického orgánu (UV KSČ) z roku 1963, kdy bylo rozhodnuto o rozšíření a zkvalitnění materiálně technické základny, především ubytovacích služeb, což vedlo ke zvýšení návštěvnosti ze zahraničí. V návštěvnosti dominoval krátkodobý cestovní ruch. Na konci šedesátých let se počet příjíždějících turistů do Československa pohyboval kolem 3,5 milionů osob za rok. Z toho 62,5 % pocházelo ze socialistických států a 37,5 % z nesocialistických zemí. Poměrně vysoký podíl příjezdů z nesocialistických zemí v šedesátých byl zapříčiněn probíhajícími a očekávanými společenskými změnami, které jsou známé jako Pražské jaro.

V sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století se změnila skladba států, jejichž občané navštěvovali Československo. Celých 93 % návštěvníků ČSSR pocházelo ze socialistických států, zatímco pouhých 7 % jich přicestovalo z nesocialistických zemí. V období normalizace byly turistické cesty organizovány v rámci upevňování vzájemných vztahů mezi socialistickými zeměmi, přičemž velká část pobytů byla pořádána jako výměnné podnikové pobyty.

K hodnocení cestovního ruchu sloužilo až do roku 2007 sledování počtu přejezdů hranic zahraničních turistů do České republiky. Tyto údaje však pouze vypovídaly o faktu překročení hranic. Byly sledovány příjezdy všech osob, které překročily hranice. Většinu těchto osob však tvořili jednodenní návštěvníci či tranzitující osoby. Tyto osoby ve většině případů nepřijížděly za účelem rekreace.

⁴⁶ CzechTourism, oddělení Public Relations a analýz, *Španělsko*, Praha 2005, s. 4.

⁴⁷ Miroslav ČERTÍK; et al., *Cestovní ruch – vývoj, organizace a řízení*, Praha 2001, s. 31.

⁴⁸ Aktivní cestovní ruch – termín odvozený z aktivní bilance devizových příjmů z hlediska hostitelské země – příjezdy návštěvníků do hostitelské země. Je ekvivalentní s pojmem příjezdový cestovní ruch.

Mnoho občanů z okolních států přijíždí do České republiky se záměrem levnějšího nákupu potravin a pohonných hmot či za účelem práce. Jen poměrně malá část z těchto osob však byli turisté, jež využili služeb ubytovacích zařízení a dalších služeb cestovního ruchu.

Od roku 2007, kdy Česká republika vstoupila do Schengenského prostoru, přestaly být údaje o přijíždějících osobách sledovány. V současnosti je sledována pouze návštěvnost zahraničních turistů v hromadných ubytovacích zařízeních. Započítávají se přitom všichni Ti, kteří zde strávili alespoň jednu noc. Počet osob, které se ubytují u příbuzných či známých, není v tomto přehledu přirozeně statisticky podchycen. Podle různých výzkumů a odhadů se předpokládá, že tento typ ubytování využije 18% turistů.⁴⁹

V předrevolučním období do Československa přijížděli zejména turisté ze zemí východního bloku. S uvolněním hranic do země začali přijíždět turisté z celého světa. Český cestovní ruch byl v tomto období pro zahraniční turisty zajímavý. Cizinci vnímali naši zem jako novou a nepoznanou turistickou destinaci s mnoha kulturními i přírodními atraktivitami. Po celou dobu sledovaného období tj. od roku 1992 až do roku 2009 se počet návštěvníků⁵⁰, jež přijížděli do České republiky, pohyboval přibližně kolem 100 milionů osob za rok. Jen část z tohoto čísla však připadá na skutečné turisty. Pro českou ekonomiku je však velice příznivé, že do Čech přijede dvakrát více osob, než jich ze země vycestuje.

Minimální počet příjezdů do České republiky byl zaznamenán v roce 1993, kdy sem zavítalo 71,7 milionu návštěvníků. Nejvyšší počet přijíždějících osob ze zahraničí byl, za celé sledované období, zjištěn v roce 1996. Tehdy se do České republiky vypravilo 109,4 milionu osob. Od roku 1996 byl v příjezdovém cestovním ruchu sledován mírný pokles. Na jeho vývoji se po roce 2000 podepsala zhoršující se ekonomická situace v naší největší zdrojové zemi, Spolkové republice Německo. Další propad v návštěvnosti byl registrován v roce 2002. Ten byl způsoben rozsáhlými povodněmi na území České republiky, kdy touto přírodní katastrofou byla postižena významná střediska cestovního ruchu. Z hlediska mezinárodního cestovního ruchu byl celkový pokles zájmu o cestování způsoben zejména teroristickými útoky, válečným

---

⁴⁹ Údaje dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/files/statistiky/mezinarodni/vyznamCR.pdf> [cit. 2010-04-02].

⁵⁰ Návštěvník – jakákoliv osoba, která cestuje do jiného místa než je místo jejího obvyklého pobytu na dobu nepřevyšující 12 po sobě jdoucích měsíců, přičemž účel návštěvy je jiný než výkon činnosti odměňované z navštíveného místa.

konfliktem v Iráku a epidemií nemoci SARS. V roce 2003 došlo k postupnému nárůstu návštěvnosti. Přelomovým rokem byl rok 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie. V tomto období došlo k největšímu nárůstu příjezdů zahraničních turistů. V letech 2008 a 2009 se počet přijíždějících turistů opět snížil. Tento pokles byl zapříčiněn světovou hospodářskou krizí.⁵¹

V roce 2009 se v hromadných ubytovacích zařízeních ubytovalo 6 032 370 zahraničních hostů. Z hlediska státní příslušnosti dominovali turisté z členských zemí Evropské unie. Nejvíce turistů přijelo tradičně z Německa, Velké Británie a Polska, dále pak z Ruska, Slovenska, USA, Francie, Nizozemí, Španělska a Rakouska. Průměrná délka pobytu v České republice byla 3,9 dne. Tato relativně krátká doba pobytu vyplývá ze skutečnosti, že Česká republika většinou není destinací první dovolené. Pokud jde o podíl krajů na ubytování cizinců, tak se jich nejvíce ubytovalo v Praze (63,1 %). Praha je pro cizince lákavá svým unikátním středověkým historickým centrem a společensko-kulturním vyžitím. V Karlovarském kraji se ubytovalo 7,6 % cizinců. Tento kraj se dlouhodobě řadí mezi nejnavštěvovanější kraje České republiky, díky koncentraci mnoha lázeňských míst. Navýšení zájmu turistů o cesty do Jihomoravského kraje (5,8 %) lze vysvětlit rozvojem linek na letišti v Brně-Tuřanech, v posledních letech. Dalším důvodem je i zájem o vinařskou a cyklistickou turistiku. V ubytovacích zařízeních se nejvíce hostů ubytovalo v srpnu, červenci a září, nejméně pak v lednu a únoru. Podle průzkumu Českého statistického úřadu 78,4 % zahraničních turistů cestuje do České republiky individuálně. Pouze 8,9 % z turistů přijelo v roce 2009 s cestovní kanceláří a 1,2 % cestuje jiným způsobem. Převládajícími důvody k návštěvě České republiky byla pro zahraniční turisty v roce 2009 rekreace a zábava (60,5 %). Více než polovina dovolených má přitom kulturně-poznávací charakter, nebo je zaměřena na pobyt v přírodě či sportovní vyžití. Druhým nejčastějším motivem cest do České republiky je návštěva přátel a příbuzných (18,4 %), dále pak služební cesty (16,1 %), nákupy (2,3 %) a ostatní důvody (2,5 %). Převážným účelem cesty jednodenních návštěvníků přijíždějící do České republiky bylo nakupování (67,1 %), rekreace a zábava (17,3 %), služební cesta (8,3 %) a návštěva přátel a příbuzných (6,4 %).⁵²

---

⁵¹ Údaje dostupné z:
http://www.foodservice.cz/www/foodservice_cz/flash/File/20%20let%20cest%20ruchu.pdf [cit. 2010-04-12].

⁵² Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, *Cestovní ruch v České republice 2009*, Praha 2009,

Ve Španělsku se příjezdový cestovní ruch v období před příchodem demokracie vyvíjel zcela odlišně. Příjezdový cestovní ruch se zde začal masivněji rozvíjet již v šedesátých letech 20. století. Celá šedesátá léta byla charakterizována vzrůstajícím počtem návštěvníků. Nárůst se zastavil teprve v roce 1974, kdy se prudce snížil o 12 %. Do Španělska přijelo 30 343 000 osob, o 4 miliony méně než v roce předešlém, což byl největší propad v celé historii španělského cestovního ruchu. Smrt generála Franciska Franca a následná změna politického režimu nijak výrazně neovlivnila příjezdový cestovní ruch, který se v tomto období pohyboval na 30 milionech příjezdů za rok. Příjezdový cestovní ruch byl spíše ovlivněn ropnou krizí z roku 1973. Ta byla již za čtyři roky pomalu překonána. V roce 1977 zavítalo do Španělska stejně turistů jako před vypuknutím krize. Rok 1978 byl rokem rozkvětu. Do Španělska tehdy zamířilo téměř 40 milionů turistů. O rok později, kdy íránská revoluce svrhla šáha, došlo k růstu cen ropy a další ropné krizi. Tato krize se na španělském příjezdovém cestovním ruchu projevila mírným poklesem. V roce 1981 dosáhlo Španělsko mýtické hranice 40 milionů turistů, o šest let později, v roce 1987, počet příjíždějících dosáhl 50 milionů osob.⁵³ Devadesátá léta byla obdobím prosperity v příjezdovém cestovním ruchu. Především od roku 1997 dosáhl španělský příjezdový cestovní ruch velkého rozvoje. V roce 2000 byl tento nárůst zastaven mírným poklesem, od roku 2002 by však sledován opětovný nárůst. Velký vliv na vývoj příjezdového cestovního ruchu měla v tomto století ekonomická krize, která zasáhla celý svět. Následky krize se nejvíce projevily v roce 2009. I přes nepříznivou ekonomickou situaci, která v současnosti panuje, je však Španělsko, po Francii a USA, na třetím místě na světě v počtu příjezdů zahraničních turistů. V roce 2009 přijelo do Španělska 92 053 852 návštěvníků, z nichž 58,8 % bylo turistů a zbytek tvořili jednodenní návštěvníci. Španělsko tedy v roce 2009 navštívilo 52,2 milionů turistů a 39,8 milionů jednodenních návštěvníků. Počet příjezdů v porovnání s předešlým rokem klesl o 8,7 % Španělsko navštívilo o 5 milionů méně návštěvníků. Nejvíce turistů tradičně přijelo z Velké Británie (13,3 milionů), Německa (8,9 milionů) a Francie (7,9 milionů). K nejnavštěvovanějším destinacím se řadily Katalánsko, Kanárské a Baleárské ostrovy a Andalusie a Valencie, což jsou oblasti, kde je nejvíce rozšířený plážový cestovní ruch ve Španělsku. Hlavním motivem cesty do Španělska byla u většiny turistů dovolená a trávení volného času, služební cesty

---

Údaje dostupné z: <http://www.mmr.cz/Cestovni-ruch/Statistiky-Analyzy/Rocenska-cestovniho-ruchu/Cestovni-ruch-v-Ceske-republice-2009> [cit. 2010-04-12].

⁵³ F. BAYÓN MARINÉ, *50 años*, s. 118.

a návštěva příbuzných. Turisté nejčastěji využili ubytování v hotelech a jiných zařízení, nebo u příbuzných či známých. Většina turistů použila jako dopravní prostředek letadlo, osobní automobil a loď, nejméně příjezdů bylo zaznamenáno prostřednictvím železniční dopravy. Nejvyšší návštěvnost Španělsko zaznamenalo v letních měsících (35 %), největší podíl měly srpen a červenec.⁵⁴

Největšími zdrojovými zeměmi pro Španělsko byla v roce 1990 Francie, Německo a Velké Británie, jež tvořily téměř polovinu (47 %) z celkového počtu příjezdů. V šedesátých letech počet turistů přijíždějících z Francie tvořil 37 %, kdežto v roce 1990 jen 22 %. Tento pokles byl způsoben nižším zájmem o přeshraniční zájezdy do Španělska. Ve stejném období se podíl turistů ze západního Německa zvýšil z 2 % na 13 %. Podíl turistů z Velké Británie zůstal poměrně stabilní, a to na 12 % jak na začátku sledovaného období, tak i na konci období.⁵⁵ Oblast, ve které se poptávka za posledních padesát let příliš nezměnila, je důvod a účel cesty. V roce 1978 73 % turistů vyhledalo Španělsko z důvodu rekreace u moře, v roce 1997 to bylo 68 %, a v roce 2009 70,5 %. Značným způsobem se však od padesátých let změnil způsob použité dopravy. V padesátých letech nejvíce turistů přijíždělo prostřednictvím silniční dopravy (44,3 %), dále pak námořní (31,8 %) železniční dopravy (19,2 %). Od počátku šedesátých let 20. století až do konce osmdesátých let převládaly příjezdy osobním automobilem či autobusem. Počet příjezdů prostřednictvím silniční dopravy však částečně ovlivnil nárůst cen ropy v období 1973 – 1976 a 1978 – 1981. V druhé polovině devadesátých let počet turistů, jež cestovali letecky, předstihl použití silniční dopravy. Tato změna souvisela s uvolněním evropského a amerického vzdušného prostoru v roce 1993. V roce 1999 použilo leteckou dopravu 73 % osob, silniční 22 %, železniční 4 % a námořní dopravu 1 %.⁵⁶

Problémem, který dlouhá léta sužoval Španělsko, byl trend sezónního rozložení poptávky po cestovním ruchu. Tato tendence se projevuje zejména v měsících od června do září, kdy do Španělska přijíždí nejvíce turistů. Nejvyšší úroveň sezónního rozložení poptávky byla vždy patrná v oblastech Středozemní moře, Atlantiku, severního pobřeží, a v ostrovních oblastech. V Madridu byla sledována nižší úroveň výkyvů v poptávce

---

⁵⁴ Instituto de Estudios Turísticos, *Movimientos Turísticos en Fronteras (Frontur)*, Madrid, 2009
Údaje dostupné z:
<http://www.iet.tourspain.es/informes/documentacion/egatur/Frontur-Egatur2009.pdf> [cit. 2010-04-09].

⁵⁵ M. BARKE – M. T. NEWTON, *Tourism*, s. 67.

⁵⁶ Tamtéž, s. 68.

než v ostatních autonomních oblastech. V současnosti se ve Španělsku snaží využít různých oslav, které probíhají během celého roku, k prodloužení turistické sezóny, a tím snížením rozložení poptávky jen do období letních měsíců.

3 NABÍDKA CESTOVNÍHO RUCHU ČESKÉ REPUBLIKY A ŠPANĚLSKA

3.1 Lokalizační předpoklady

3.1.1 Kulturně-historické atraktivity

Česká republika je bohatá na velké množství kulturně historických památek. V současnosti je na našem území jako kulturní památka evidováno téměř 44 500 nemovitých a movitých věcí, které především reprezentují hodnotné historické stavby a sídla.⁵⁷ Na území České republiky nalezneme architektonické památky téměř všech stavebních slohů od raného středověku. V České republice je registrováno přes 2200 hradů a zámků. Mezi nejnavštěvovanější hrady patří především hrad Karlštejn, Český Šternberk, Bouzov a Křivoklát. Ze zámků Český Krumlov, Lednice, Hluboká nad Vltavou a Konopiště. Nejnavštěvovanějšími turistickými cíli byly v roce 2009: Zoo Praha, Pražský hrad, Židovské muzeum v Praze, Národní muzeum v Praze, Centrum Babylon v Liberci, Zoo Dvůr Králové, Zoo Lešná, Národní galerie v Praze, Staroměstská radnice a Památník Tereziín.⁵⁸

V České republice je v současné době 12 významných památkových objektů, které byly zapsány do seznamu světového dědictví UNESCO. Patří sem Historické centrum Českého Krumlova, Historické centrum Prahy, Historické centrum Telče, Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, Historické jádro Kutné Hory s chrámem sv. Barbory a katedrálou Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci, Lednicko-valtický areál, Vesnické rezervace Holašovice, Zahrady a zámek v Kroměříži, Zámek a zámecký areál v Litomyšli, Sloup nejsvětější trojice v Olomouci, Vila Tugendhat v Brně, Bazilika sv. Prokopa a židovská čtvrť v Třebíči.⁵⁹

Španělsko je díky své různorodé kulturní minulosti bohaté na historické památky i společenské atraktivity. Nachází se zde velké množství památek z různých epoch

---

⁵⁷ Údaje dostupné z: <http://www.lidova-architektura.cz/C-ochrana/chrane-stavby/kulturni-pamatky.htm> [cit. 2010-03-21].

⁵⁸ Údaje dostupné z: <http://www.cot.cz/index.php?page=200&jazyk=1&id=1040814389> [cit. 2010-03-21].

⁵⁹ Údaje dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/unesco-pamatky/> [cit. 2010-03-21].

a různých slohů. Ve Španělsku je v současné době na seznamu světového dědictví UNESCO zapsáno 42 památek, jež se s tímto počtem řadí po Itálii na druhé místo na světě. Světově známé jsou malby v jeskyni Altamira, které vznikly přibližně před 14 000 lety. Ve městě Elche, Cordoba a na ostrově Ibiza se nacházejí památky z doby železné. Velké množství památek se dochovalo již z období římské nadvlády například akvadukty v Segovii, Meridě a Tarragoně, mosty (přes řeku Tajo u města Alcantará), dále se z tohoto období zachovalo velké množství plastik a mosaek. V období muslimské nadvlády se značně rozšířilo muslimské, mozarabské, mudéjarské umění. V té době byl například vystavěn komplex středověkých paláců a pevností Alhambra v Granadě, nebo mešita v Córdobě, jež byla postavena v 9. století. K neznámějším stavbám z románské kultury se řadí katedrála ve městě Santiago de Compostela, která je cílem Svatojakubské pouti (*El Camino de Santiago*), a patří k nejvýznamnějším poutním místům křesťanského světa. V gotickém slohu jsou postaveny například katedrály v Burgosu, Leónu, Toledu a Barceloně. Významnou renesanční stavbou je palác Karla V. v Granadě a El Escorial, který sloužil jako královské sídlo a klášter. V Barceloně nalezneme nezaměnitelné modernistické stavby od Antonia Gaudího z období secese (katedrála Sagrada Familia, Parc Güell, Casa Milá, Casa Batlló). Důležitou součástí kulturního dědictví jsou výtvarná díla španělských umělců (El Greco, Francisco de Zurbarán, Diego Rodríguez de Silva y Velázquez, Francisco José de Goya, Pablo Ruiz Picasso, Joan Miró i Ferrà, Salvador Felip Jacint Dalí i Domènech aj.), jež se nacházejí ve světově známých galeriích v Madridu (Muzeum El Prado a Muzeum La Reina Sofia), v Barceloně (Muzeum P. Picassa), v Granadě (Muzeum výtvarného umění a sbírky v paláci Karla V.) a v Toledu (Muzeum El Greco).⁶⁰

3.1.2 Sociální a organizované atraktivity

Ke společenským předpokladům pro rozvoj cestovního ruchu patří též kulturní a jiné společenské akce. V České republice je organizováno mnoho kulturních, společenských a sportovních akcí, které mají mezinárodní charakter. K nejvýznamnějším patří Pražské jaro, Karlovarský filmový festival, Jiráskův Hronov (přehlídka amatérských divadelních souborů) a Kmochův Kolín (festival dechovek). Mezi hojně navštěvované sportovní

---

⁶⁰ V. HRALA, *Geografie*, s. 36-37.

akce náleží například Velká pardubická (nejstarší dostihy na evropském kontinentě), Velká cena ČR v Brně (motocyklové závody) a soutěže ve skocích na lyžích v Harrachově.

Specifickou součástí společenských předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu tvoří lázeňství, a to i přes to, že se opírá o přírodní zdroje. Díky svým vhodným geologickým podmínkám se v České republice vyskytuje mnoho minerálních pramenů, které jsou již od počátku 15. století využívány k léčebným účelům. K nejznámějším českým lázním se řadí lázně Karlovy Vary, Mariánské lázně a Františkovy Lázně. Znamé jsou i lázně Jáchymov, lázně Poděbrady, Luhačovice a Teplice nad Bečvou.

Španělsko je známé svými folklórními a lidovými slavnostmi (*Fiestas*). Jsou to svátky spojené se zábavou, jarmarky, procesími a karnevaly. Fiesty probíhají v každé části Španělska v jinou dobu. Říká se proto, že ve Španělsku není jediný den bez slavnosti. Díky tomu mají turisté každý den v roce možnost účastnit se některé z nich. První velkou slavností v roce je karneval, kdy se vyzdobené ulice zaplní lidmi v maskách, kteří se baví a tancují. Největší karneval se koná v Santa Cruz de Tenerife a v Cádizu. Začátkem jara probíhají ohňové slavnosti *Las Fallas* ve Valencii, při nichž jsou pálena satirická sousoší z papíru, jako symbolické rozloučení se vším starým a přivítání nového. Hlavními španělskými svátky jsou Vánoce a Velikonoce. O Vánocích se schází celá rodina na večeři, a o půlnoci jdou na půlnoční mši *Misa de Gallo* (Kohoutí mše). Na oslavu Silvestra se lidé scházejí na náměstí a drží tradici, kdy o půlnoci musí sníst 12 zrn vína, na každý úder hodin jedno, aby byli po celý rok šťastní a zdraví. Ve Španělsku se dávají dárky 6. ledna na Tři krále, a v mnoha městech chodí průvod Tří králů. Největší procesí velikonočního týdne (*Semana Santa*) se konají v Seville, Málaze, Valladolidu a Murcii. Náboženské spolky nesou ulicemi nosítka (*pasos*) se sochami, které znázorňují Pannu Marii, Krista nebo umučení Ježíše Krista. Doprovází je procesí lidí, kteří jsou převlečení za biblické postavy nebo kajícíníky ve vysokých kuželovitých kápích. Významnými letními svátky jsou svatodušní svátky. Mezi nejznámější patří *El Rocío*, kdy je v mnoha španělských městech při procesích nesena hostie. Během svátku *Sanfermines*, který je slaven v červenci v Pamploně, je každý den vypuštěno šest býků, jež se ženou úzkými uličkami města a před nimi běží mladí muži. Významným katolickým svátkem je Nanebevzetí Panny Marie, který se slaví 15. srpna. Ve světě je také velmi známá rajčatová bitva *La Tomatina*, jež se každoročně koná ve městě Buñol. K národnímu dědictví patří bezpochyby býčí zápasy

(*Corrida*), které jsou jedním ze symbolů Španělska. Korida se většinou koná u příležitosti nějakého svátku či slavnosti.⁶¹

K dalším atraktivitám cestovního ruchu patří mezinárodní kulturní festivaly (filmové, hudební, divadelní a taneční), které se ve větších městech pořádají během celého roku. Známy je například Filmový festival a Mezinárodní Jazzový festival v San Sebastianu, Jazzový festival ve Vitorii, Festival hudby, tance a divadla v Granadě a Santanderu, Evropský filmový festival v Seville, který se koná v dubnu, Mezinárodní hudební festival na Kanárských ostrovech. Španělsko si zachovalo svá řemesla například košíkářství, keramika, hrnčířství, výroba kožených výrobků, která jsou typická pro jednotlivé oblasti. Místní obyvatelé prodávají hotové výrobky na trzích, které se staly jednou z turistických atraktivit.

K významným odvětvím cestovního ruchu patří ve Španělsku sportovní cestovní ruch, jak aktivní, tak pasivní. K populárním španělským sportům patří bezpochyby fotbal. Oblibě se těší také košíková, házená, tenis, různé vodní sporty, lyžování a v neposlední řadě golf. Ze sportovních událostí je známá Velká cena Španělska (MS Formule 1 na okruhu Montrelo v Barceloně), motocyklistický závod Gran Prix v Jerezu de la Frontera a cyklistický závod kolem Španělska.

3.1.3 Přírodní atraktivity

Přírodní atraktivita určitého území je dána geomorfologickými, klimatickými, hydrologickými a biografickými podmínkami. Pro využití cestovního ruchu je příznivá rozmanitost české krajiny, od nížinných oblastí až po hornaté. Povrch České republiky je převážně tvořen pahorkatinami a vrchovinami, jen 11 % z celkové rozlohy tvoří hornatiny. Na více než deseti procentech území České republiky se nacházejí chráněné oblasti. Mezi turisticky nejnavštěvovanější patří Krkonoše, Šumava, Jeseníky a Beskydy. Na území České republiky se nalézají čtyři národní parky – Krkonošský národní park, Šumava, Podyjí, České Švýcarsko. Národní parky či chráněné krajinné oblasti jsou zpřístupněny vhodnou formou tj. zejména s ohledy na zájmy ochrany přírody, a jsou dnes vyhledávanými turistickými místy. Po horských oblastech jsou krasové útvary s jeskyněmi nejvíce navštěvovanými přírodními zajímavostmi v České

---

⁶¹ Marie JUNGMANNOVÁ, *Španělsko*, Praha 2000.

republice. Nejvýznamnější krasové jeskyně jsou jeskyně Moravského krasu (Punkevní, Sloupalošosůvské, Kateřinské a jeskyně Balcarka). Mezi nejznámější patří Koněpruské jeskyně a nejstarší zpřístupněná jeskyně se nachází v Chýnově u Tábora. Dalším oblíbeným turistickým cílem jsou pískovcová skalní města. Nejvíce pískových skal je soustředěno v Českém ráji. V oblíbě u turistů jsou Prachovcové skály, které se nacházejí nedaleko Jičína a oblast Hruboskalska.⁶²

Také ve Španělsku jsou přírodní podmínky velmi různorodé, díky tomu může nabídnout řadu přírodních zajímavostí. Španělsko můžeme rozdělit na několik oblastí koncentrace cestovního ruchu. Největší koncentrace cestovního ruchu je v pobřežní oblasti podél Středozemního moře, které je využíváno jak ke koupání, tak k vodním sportům jako je surfing, windsurfing, vodní lyžování a různé zábavné atrakce. K turisticky nejnavštěvovanějším pobřežím patří: Costa del Sol, Costa Blanca, Costa Azahar a Costa Dorada. Dobré podmínky pro zimní sporty jsou v Pyrenejích, nebo v pohořích Sierra Nevada, Sierra Guadarrama, kde se nalézá velké množství turistických středisek. Vhodné podmínky pro turistiku či alpinismus jsou v horských oblastech. Ve Španělsku nalezneme přes 200 přírodních rezervací. Chráněné oblasti představuje čtrnáct národních parků. K nejznámějším patří národní park Doñana.⁶³

3.2 Realizační předpoklady

3.2.1 Ubytovací zařízení

Poskytování ubytovacích služeb patří mezi významné předpoklady rozvoje, zejména pobytového cestovního ruchu. Ubytovací služby slouží jako přechodné ubytování účastníkům cestovního ruchu mimo místo jejich trvalého bydliště a poskytuje služby související s přechodným ubytováním, zejména služby stravovací.⁶⁴ V České republice bylo ke konci roku 2009 k dispozici pro cestovní ruch 7 557 ubytovacích zařízení se 463 087 lůžky. Z toho byly největším počtem zastoupeny ubytovací zařízení hotelového typu (59,1 %). V rámci této kategorie mají nejvyšší podíl ostatní hotely a pensiony (53 %), dále chatové osady (12 %), kempy (6 %), čtyř a pětihvězdičkové hotely (6 %) a ostatní blíže nespecifikovaná hromadná ubytovací zařízení (23 %). Nejvíce

⁶² Jiří VYSTOUPIL; et al., *Atlas cestovního ruchu České republiky*, Praha 2006.

⁶³ José Rodrigo DÍAZ ÁLVAREZ, *Geografía del turismo*, Madrid 1999.

⁶⁴ Ján ORIEŠKA, *Technika služeb cestovního ruchu*, Praha 1999, s. 45.

hromadných ubytovacích zařízení se nachází na území krajů Jihočeského (974) a Královéhradeckého (958). Nejvyšší lůžkovou kapacitu má však Praha s 18 % z celkového počtu lůžek v ČR, na druhém místě je Jihočeský kraj s 11 %. Zahraniční turisté se v roce 2009 nejvíce ubytovali v hotelech a motelech (66,6 %) a 21,2 % využilo soukromé neplacené ubytování.⁶⁵

Na území Španělska se nachází velké množství rozmanitých druhů ubytovacích zařízení, přes luxusní apartmá až po zemědělské usedlosti. Ve Španělsku nalezneme luxusní hotely tzv. *paradores*, které jsou spravovány státem. Tyto hotely se nacházejí v budovách s historicko-uměleckou hodnotou například v bývalých loveckých zámečcích, kláštrech či hradech a bývají postaveny v nádherné krajině nebo v historicky zajímavých městech.

V roce 2009 mělo Španělsko k dispozici 203 588 hromadných ubytovacích zařízení s kapacitou 3 234 438 lůžkových míst. Španělsko je po Itálii druhou zemí s nejvyšším počtem lůžek v Evropské unii. Nejvyšší podíl měly v roce 2009 apartmány (168 246), dále hotely a podobná ubytovací zařízení (18 330), venkovská ubytovací zařízení (15 779), a nejmenší počet zastávaly kempy (1 233). Nejvyšší obsazenost vykázaly hotely (82,4 %) a podobná ubytovací zařízení, které byly následovány apartmány (8,1 %). Nejvíce turistů se v roce 2009 ubytovalo v Katalánsku a Andalusii.⁶⁶

3.2.2 Dopravní infrastruktura

Doprava je jedním z důležitých prvků, které rozhodují o dosažitelnosti a využití předpokladů pro cestovní ruch. O přitažlivosti území rozhoduje hlavně možnost dopravního spojení a hustota a kvalita dopravní sítě. S rostoucí kvalitou a hustotou dopravní sítě se zvyšuje možnost jeho turistické prosperity.

Česká republika má poměrně dobře vybudovanou komunikační síť. Nejdůležitějším druhem mezinárodní i vnitrostátní dopravy v České republice je silniční

---

⁶⁵ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, *Cestovní ruch v České republice 2009*, Praha 2009. Údaje dostupné z: <http://www.mmr.cz/Cestovni-ruch/Statistiky-Analyzy/Rocenka-cestovniho-ruchu/Cestovni-ruch-v-Ceske-republice-2009> [cit. 2010-03-23].

⁶⁶ Instituto de Estudios Turísticos, *Balance del Turismo en España en 2009*, Madrid 2009, s. 49,50. Údaje dostupné z: <http://www.iet.tourspain.es/informes/documentacion/FronturFamiliar/Balance%20del%20turismo%20en%20Espana%20en%202009.pdf> [cit. 2010-03-23].

doprava. Česká republika má velmi hustou silniční síť, která měří 55 718,5 kilometrů.⁶⁷ Většinu silnic však tvoří silnice III. třídy, což dokazuje, že i přes vysokou hustotu silniční sítě, je velkým problémem současná zhoršující se kvalita silnic.

Česká republika má jednu z nejhustších železničních sítí v Evropě, která měří 9 578 km. V současné době dochází k magistralizaci železničních sítí, ruší se málo vytížené lokality a budují se nové rychlostní koridory. Největším problémem železniční dopravy v České republice typu je však kvalita cestování.

Osobní letecká doprava v posledních letech výrazně expandovala. Dynamický růst zaznamenal i růst nízkonákladových společností. Nízkonákladová letecká doprava se významně podílí na růstu počtu přepravených osob. V České republice je 7 mezinárodních letišť, ale většina letecké dopravy se realizuje přes Letiště Praha Ruzyně, které ročně odbaví kolem 12 milionů cestujících. Momentálně se však plánuje rozvoj charterových letů na menších letištích např. Letiště Pardubice či Letiště Planá u Českých Budějovic. Otázkou však zůstává, zdali se investice do rozvoje těchto letišť vyplatí, vzhledem k snadné dostupnosti Letiště Praha Ruzyně nebo Letiště v Linci.

Vodní doprava má spíše lokální význam. Realizuje se jen na vodních tocích Labe a Vltavy. Labe je využíváno především k nákladní dopravě. V severních Čechách Labe protéká krajinou Českosaského Švýcarska a Českým Středohořím. Tato část Labe je proto využívána i pro osobní rekreační plavbu, která se provozuje především v letním období. Řeka Vltava je nejnavštěvovanější řekou v České republice. Na Vltavě se nacházejí vodní nádrže Slapy, Orlik, Hněvkovice, Lipno, na kterých se dají provozovat vodní sporty především jachting, windsurfing a vodní lyžování.

Díky narůstajícímu cestovnímu ruchu se zvyšuje i intenzita letecké dopravy. Dvě třetiny zahraničních turistů, kteří přijedou do Španělska, zvolí leteckou dopravu. Španělská letiště v roce 2010 odbavila více než 192,8 milionů cestujících. Přibližně 50 milionů cestujících bylo odbaveno na letišti Madrid-Barajas, které se řadí mezi prvních 10 letišť na světě v počtu přepravených osob. Ve Španělsku se nachází 46 letišť. Ne všechna jsou však využívána k mezinárodní dopravě. Mezi nejznámější a nejvytíženější letiště patří vedle zmiňovaného letiště Madrid-Barajas, Barcelona El Prat a letiště v Palma de Mallorca. Nejčastějším leteckým spojením na Iberském poloostrově je

---

⁶⁷ Ministerstvo dopravy, *Ročenka dopravy České republiky*, Praha 2009. Údaje dostupné z: https://www.sydos.cz/cs/rocenka_pdf/Rocenka_dopravy_2009.pdf [cit. 2010-04-22].

letecký most mezi Madridem a Barcelonou, tzv. *Puente Aéreo*, který slouží spíše k domácí letecké přepravě.⁶⁸

Španělsko má poměrně rozsáhlou silniční síť, která je neustále modernizována. V současné době je v provozu přes 13 500 kilometrů dálnic, na kterých se musejí platit poplatky, a přes 370 000 kilometrů hlavních silnic. V roce 2009 přijelo do Španělska prostřednictvím silniční dopravy 20 % turistů.⁶⁹

V počtu příjezdů zahraničních turistů má nejnižší zastoupení železniční doprava, která je však důležitá pro vnitrostátní dopravu. V současné době má železniční síť délku přes 15 000 kilometrů. Železniční síť je provozována státní společností RENFE, která vlastní většinu železniční sítě v zemi.⁷⁰ Ve Španělsku však fungují i soukromé společnosti, které provozují vlastní železnice. Ve Španělsku jezdí vysokorychlostní vlaky AVE, Euromed, Alaris a Talgo. Překážkou pro jízdu většiny těchto vlaků na běžných tratích představuje jejich široký rozchod (1 668 mm). Mezinárodní vlaková nádraží se nacházejí ve městech Madrid, Barcelona a Sevilla.

Španělské námořní společnosti zabezpečují spojení s celým světem, zvláště s Baleárskými a Kanárskými ostrovy, severní Afrikou a Velkou Británií udržují intenzivní lodní přepravu.

3.3 Srovnání nabídky cestovního ruchu České republiky a Španělska

Kulturní potenciál jak České republiky, tak Španělska je velmi rozsáhlý, který sestává nejen z hmotného, ale i nehmotného kulturního dědictví. Mezi hmotné památky patří hrady, zámky, muzea, kostely, zříceniny aj. Nehmotné památky jsou například lidové písně, tance, řemesla. Při porovnání historických atraktivit je zjevné, že většina významných kulturních památek v České republice je z pozdějšího období než ve Španělsku, kde se nachází velký počet památek již z období starověku a raného středověku. Památky UNESCO představují přírodní a kulturní potenciál zemí. Obě země se pyšní zápisem řady památek na Seznamu světového dědictví. Španělsko je dokonce druhou zemí na světě, kde se nachází nejvíce památek světového dědictví. Česká republika se nachází mezi prvními dvaceti zeměmi. Rozdíl v porovnání kulturních atraktivit lze shledat v tom, že ze Španělska pochází mnoho světově známých

⁶⁸ http://www.seguridadaerea.es/AESA/LANG_CASTELLANO/SEGURIDAD_AEREA/SISTEMA/MAGNITUDES/ESPANNA/default.htm [cit. 2010-04-22].

⁶⁹ Údaje dostupné z: <http://www.ine.es/> [cit. 2010-04-22].

⁷⁰ Údaje dostupné z: <http://www.ine.es/> [cit. 2010-04-22].

malířů, jenž po sobě zanechali mnoho významných děl, která jsou uložena v světově proslulých galeriích Muzeum El Prado, La Reina Sofía v Madridu, Muzeum Pabla Picassa v Barceloně aj. V České republice však také nalezneme několik světově známých malířů, kterými bezesporu byly Alfons Mucha či Josef Lada.

V obou zemích se pořádá mnoho kulturních, společenských akcí mezinárodního charakteru. Karlovarský festival každoročně navštíví desítky tisíce návštěvníků z Čech i zahraničí. Ve Španělsku je velmi známý Mezinárodní filmový festival v San Sebastianu. K oblíbeným patří festival klasické hudby Pražské jaro, ve Španělsku pak mezinárodní hudební festival v Santanderu či na Kanárských ostrovech. Velký rozdíl můžeme shledat v počtu a velikosti různých oslav, ať už světského či náboženského charakteru. V období komunistické vlády se v Československu řada svátků a tradic přestala slavit, a proto mnoho z nich zaniklo. Ve frankistickém Španělsku naopak byly oslavy podporovány, především církevní svátky. V České republice se pořádají maskární plesy či masopust, které však slaví v trochu jiném duchu než ve Španělsku. Karneval neboli masopust se v České republice odehrává před Popeleční středou, která zahajuje předvelikonoční postní období. Tradiční masopustní průvody se pořádají na vesnicích a ve skanzenech, do oslav se však stále častěji zapojují i větší města. Masopustní průvody doprovázejí lidoví muzikanti, kteří hrají na různé hudební nástroje. V historii byla maskám přikládána moc, která měla přivolat bohatou úrodu. Některé masky mají dlouhou tradici. Mezi tradiční postavy karnevalu patří medvěd, kobyla, žid, bába s nůši, kominík či Turek.⁷¹ Největší španělský karneval se koná ve městě Santa Cruz de Tenerife, za kterým každoročně zavítají tisíce turistů z celého světa. Ulicemi vyzdobenými barevnými světelnými dekoracemi procházejí průvody, které jsou doprovázeny hudbou a tancem. Lidé se převlékají do různorodých masek a kostýmů, které souvisejí s aktuálními politickými, sociálními či kulturními tématy, nebo také rádi volí kolektivní masky. Ve Španělsku se během roku koná kolem tří tisíc slavností, které se slaví opravdu velkolepě. Oslavy probíhají skoro po dobu celého roku, v období Vánoc, Velikonoc, oslavují se patroni, příchod jara a léta. Důvodem k oslavě jsou i býčí zápasy, karnevaly a poutě. Řada svátků se v České republice slaví odlišně například Velikonoční svátky. Jedinečným českým zvykem je tradice, kdy na Velikonoční pondělí chlapci a muži chodí dům od domu s pomlázkou a symbolicky šlehají dívky a ženy, aby byly po celý rok zdravé a krásné. Za to dostanou velikonoční kraslice, nebo pentli

---

⁷¹ Údaje dostupné z: <http://brtpichlavec.sweb.cz/tradice/cirkevni/masopust/masopust1.htm> [cit. 2010-05-06].

na pomlázku. Ve Španělsku se během Velikonočních svátků konají procesí, kdy Náboženské spolky nesou ulicemi nosítka se sochami, které znázorňují Pannu Marii, Krista nebo umučení Ježíše Krista.

Při srovnání počtu hromadných zařízení je vidět jednoznačná rozdílnost. V roce 2009 bylo v České republice 7 557 ubytovacích zařízení se 463 087 lůžky. Ve Španělsku počet hromadných ubytovacích zařízení dosáhl 203 588 s kapacitou 3 234 438 lůžkových míst. Ve Španělsku byly největším podílem zastoupeny apartmány, v České republice pak hotely a pensiony. V roce 2009 nejvíce turistů v obou zemích využilo ubytování v hotelech.

Jak Španělsko, tak Česká republika mají dobře vybudovanou komunikační síť. V letecké dopravě můžeme shledat rozdíl v počtu a kapacitě jednotlivých letišť. Česká republika má k dispozici 7 mezinárodních letišť. Většina letecké dopravy se však uskutečňuje přes Letiště Praha Ruzyně, které ročně odbaví kolem 12 milionů cestujících. Ve Španělsku se nachází 46 letišť, některá z nich jsou využívána k vnitrostátní dopravě. K nejvytíženějším letišťům patří letiště Madrid-Barajas, které ročně odbaví více než 50 milionů cestujících. Železniční doprava je v obou zemích využívána spíše pro vnitrostátní dopravu. Délka železničních sítí v České republice je 9 578 km, ve Španělsku přes 15 000 km. Pokud vezmeme v úvahu rozlohu obou států je zřejmé, že v České republice je hustota železniční sítě mnohem vyšší než ve Španělsku. Ve Španělsku je specifikem jiný rozchod kolejí, který je 1 668 mm, ve většině evropských států včetně ČR má rozchod kolejí 1 435 mm.

4 VZÁJEMNÝ CESTOVNÍ RUCH ČESKÉ REPUBLIKY A ŠPANĚLSKA⁷²

4.1 Výjezdový cestovní ruch Španělů do České republiky

V roce 2009 zavítalo do České republiky 194 406 španělských turistů. Realizovali zde 592 546 přenocování a průměrná délka přenocování dosáhla 3,1 noci. V předešlých letech byla zaznamenána výrazně vyšší poptávka, především v roce 2007, kdy do ČR přijelo 256 722 Španělů. Zvýšení zájmu o vycestování do ČR v tomto roce bylo jistě částečně zapříčiněno vstupem České republiky do Schengenského prostoru. Podobně jako převážná většina cizinců, kteří navštíví Českou republiku, se i většina Španělů v roce 2009 ubytovala v hromadných ubytovacích zařízeních v Praze (91,3 %). Více než tři čtvrtiny návštěvníků se ubytovalo v hotelu s minimálně třemi hvězdičkami. Mezi další kraje, jež byly v rámci dovolené v České republice nejčastěji navštěvované Španěly, patří Jihomoravský (2,1 %), Jihočeský (1,4 %) a Karlovarský kraj (1,1 %). V podílu celkových přenocování byla na prvním místě Praha (93,3 %), na druhém pak Jihomoravský kraj (1,6 %).

---

⁷² Ipsos Marketing, *Kvalitativní šetření mezi návštěvníky a potenciálními návštěvníky České republiky – Španělsko*, Praha 2010. Údaje dostupné z: http://monitoringevropa.czechtourism.cz/ke_stazeni/FGD/Ipsos%20pro%20Czech%20Tourism%20FGDs_Spanelsko_CZ_verze.pdf [cit. 2010-19-04].
Ipsos Marketing, *Výzkum zaměřený na motivaci potenciálních zahraničních turistů*, Praha 2010. Údaje dostupné z: http://monitoringevropa.czechtourism.cz/ke_stazeni/CzT_Spanelsko_Final.pdf [cit. 2010-19-04].

Španělští turisté ubytovaní v HUZ⁷³ v České republice v roce 2009

	Počet turistů	%	Počet přenocování	%	Průměrná doba přenocování
Česká republika celkem	195 138	100,0%	592 546	100,0%	3,0
Praha	178 243	91,3%	552 550	93,3%	3,1
Středočeský kraj	1 362	0,7%	3 214	0,5%	2,4
Jihočeský kraj	2 776	1,4%	5 740	1,0%	2,1
Plzeňský kraj	1 014	0,5%	1 691	0,3%	1,7
Karlovarský kraj	2 053	1,1%	5 994	1,0%	2,9
Ústecký kraj	561	0,3%	1 327	0,2%	2,4
Liberecký kraj	797	0,4%	2 324	0,4%	2,9
Královéhradecký kraj	673	0,3%	1 894	0,3%	2,8
Pardubický kraj	451	0,2%	1 118	0,2%	2,5
Vysočina	468	0,2%	929	0,2%	2,0
Jihomoravský kraj	4 067	2,1%	9 337	1,6%	2,3
Olomoucký kraj	946	0,5%	1 864	0,3%	2,0
Zlínský kraj	492	0,3%	1 016	0,2%	2,1
Moravskoslezský kraj	1 235	0,6%	3 548	0,6%	2,9

Zdroj: Czechtourism

Hlavními zdrojovými regiony, ze kterých do České republiky přijíždějí španělští turisté jsou Madrid a okolí, Katalánsko, Baskicko, Valencijský region a Andalusie. Nejvíce turistů přijíždí v letním období, od poloviny července do poloviny září, a v době tzv. *puentes*, což jsou prodloužené víkendy. Do České republiky přijíždějí turisté všech věkových kategorií. Hlavní skupinu tvoří Španělé ve věku mezi 30 – 59 lety. Významnými skupinami jsou i Španělé, kteří cestují do České republiky na obchodní a služební cesty nebo studenti, kteří podnikají výlety před závěrečnými zkouškami. Cesty absolvují mimo turistickou sezónu, zejména v období Velikonoc.

Nejčastěji navštěvovanou lokalitou je Praha. Zájezdy do Prahy mnohdy Španělé uskuteční v rámci kombinovaných zájezdů po střední Evropě například Praha – Vídeň – Budapešť. Většina španělských turistů během svého pobytu pozná jen centrum města, zčásti i proto, že se jedná o kratší cesty, většinou prodloužené víkendy. Specifický význam má pro španělské turisty Pražské jezulátko. Je to soška malého Ježíška, vystavená v kostele Panny Marie Vítězné v Praze na Malé Straně. Pražské jezulátko

⁷³ Hromadná ubytovací zařízení

původně pochází ze Španělska. Legenda vypráví, že se Ježíšek zjevil jistému mnichovi, který podle jeho podoby vymodeloval tuto sošku. Jiná legenda praví, že sošku vlastnila svatá Terezie z Ávily, zakladatelka bosých karmelitek. Sošku prý darovala své přítelkyni, jejíž dcera Marie Maxmiliána Manrique de Lara se chystala na cestu do Prahy. Sošku po ní poté zdědila Polyxena Lobkovická z Pernštejna, která ji věnovala řádu bosých karmelitánů, kteří se po Bílé hoře usadili v někdejší protestantském chrámu Panny Marie Vítězné na Malé Straně v Praze.⁷⁴

Dalším navštěvovaným místem jsou Karlovy Vary, které jsou známé svými lázněmi. Do Českého Krumlova jezdí španělští turisté obvykle takzvaně na vlastní pěst. Většinou si informace o tomto městě vyhledají v knižním průvodci. Hlavním důvodem k návštěvě Plzně je místní pivovar, kde se vyrábí světově známé pivo Pilsner Urquell. Brno je ve Španělsku známo hlavně pořádáním Mistrovství světa silničních motocyklů. K oblíbeným aktivitám, kterým španělští turisté při návštěvě naší země rádi věnují, je především poznávání dějin, návštěva hradů a zámků, církevních památek, galerií a muzeí, ale také návštěva kulturních akcí, poznávání kultury a noční život, a také relaxace a odpočinek.

Nejčastěji Španělé získávají informace o České republice na internetu. Většina začne plánování dovolené tím, že si zjistí obecné informace o určité destinaci, a to především na oficiálních stránkách nebo například na Wikipedii. Proto je rozhodně důležité, aby Česká republika měla pro svou prezentaci přehledné a zajímavé internetové stránky. Silným podnětem k návštěvě naší země je i slovní doporučení tzv. *word of mouth* od svých známých. Jako další pramen informací jsou využívány knižní průvodci. Mezi nejčastěji používané patří *Lonely Planet* a *Trotamundos*. Oblíbeným zdrojem informací jsou i televizní pořady *Espanoles en el mundo*, *Madrileños en el mundo* či *Callejeros viajeros*. Informace u cestovních kanceláří zjišťují především občané starší padesáti let. Dovolené pak nakupují samostatně vlastními silami, nebo využijí nabídky některé agentury. K největším touroperatorům, jež na španělském trhu nabízejí Českou republiku patří: Club Cinco Estrellas, Condor Vacaciones, Viva Tours, Viajes el Corte Inglés/Tourmundial, General Tours, Iberojet, Transrutas, Travel Plan, Julia Tours, Politours, Trapsatur. V České republice se podle údajů ACK ČR (Asociace cestovních kanceláří České republiky) na příjezdový cestovní ruch ze Španělska specializuje deset cestovních kanceláří či cestovních agentur, jako například Antiqua

---

⁷⁴ Josef FORBELSKÝ – Jan ROYT – Mojmir HORYNA, *Pražské Jezulátko*, Praha 1992.

Praga, Agentura Carolina, La Boheme, OK-Tours, GTS International.⁷⁵ Nejvyužívanějšími dopravními prostředky při cestě do ČR jsou letadlo a osobní automobil. Významná skupina turistů z Katalánska, Aragonu a Baskicka cestuje do zahraničí s karavanem. Jejich cílem je většinou střední Evropa, tudíž i Česká republika.

Obecná představa potenciálních španělských turistů o České republice je, že jde o poměrně chudší, východoevropský stát. Dotazovaní Španělé přiznali, že o České republice mnoho neví, a netuší, co mohou od naší země očekávat. V rámci vnímání České republiky ze strany Španělů stále existují mylné předsudky. Někteří se domnívají, že v České republice stále panuje komunistický režim, nebo že je ekonomicky nedostatečně vyvinuta, a tudíž nenabízí dostatečné možnosti ubytování. Na druhou stranu všichni mají povědomí o Praze, kterou považují za lákavou evropskou destinaci. K nejčastějším asociacím pro Španěly, kteří navštívili Českou republiku, patří Praha, jež je vnímána jako kulturní klenot. Praha je v očích Španělů městem se středověkou architekturou, vysoce rozvinutou kulturou a vynikající hudbou. Další asociací spojenou s Českou republikou je pivo, které považují za jedno z nejlepších na světě, české broušené sklo a drsné klima. Většina španělských návštěvníků hodnotí svou zkušenost s Českou republikou kladně.⁷⁶

4.2 Výjezdový cestovní ruch Čechů do Španělska

V roce 2008 vycestovalo do Španělska 313 000 Čechů. Z celkového počtu turistů mířících do Španělska tvoří Češi jen malé procento. Nejvíce českých turistů stále cestuje do Španělska za odpočinkem a relaxací, nejčastěji za pobytem u moře. Španělsko má v tomto ohledu značnou konkurenci. Mnozí Češi volí dovolenou v jiných přímořských státech, nejčastěji v Chorvatsku, Itálii nebo Francii. Na druhou stranu se však v posledních letech zvyšuje zájem o kratší poznávací zájezdy. Způsobuje to mimo jiné lepší dostupnost nízkonákladové letecké přepravy, díky níž se výrazně snížily náklady na dopravu.

⁷⁵ CzechTourism, oddělení Public Relations a analýz, *Španělsko*, Praha 2005, s. 13.

⁷⁶ Ipsos Marketing, *Kvalitativní šetření mezi návštěvníky a potenciálními návštěvníky České republiky – Španělsko*, Praha 2010, s. 8. Údaje dostupné z: http://monitoringevropa.czechtourism.cz/ke_stazeni/FGD/Ipsos%20pro%20Czech%20Tourism%20FGDs_Spanelsko_CZ_verze.pdf [cit. 2010-19-04].

Každý třetí Čech v rámci cesty do Španělska míří do Katalánska, v oblíbě je Costa Brava a Barcelona. Další oblíbenou destinací jsou a pobřeží Costa de Sol v Málaze. Ačkoliv v roce 2009 byl zaznamenán nižší počet příjezdů jako následek celosvětové ekonomické krize, později se počet přijíždějících stabilizoval. V budoucnu se předpokládá nárůst zájmu Čechů o cesty do Španělska. Doba pobytu, kterou v průměru český turista stráví ve Španělsku je 10,9 nocí. Téměř polovina (47 %) ze všech Čechů, kteří navštíví Španělsko se pohybuje ve věkové hranici 15-34 let.

Nejrychlejším a nejvíce pohodlným způsobem dopravy do Španělska je letecká doprava, která je v současné době hojně využívána. Turisté cestující s cestovní kanceláří využívají charterové lety. Velké oblíbě se těší nízkonákladové společnosti, u kterých je možné zakoupit letenky za velmi nízké ceny. Z Prahy do Madridu létají například společnosti Wizz air, Smart Wings, z velkých leteckých společností České aerolinie, Iberia, Lufthansa aj. Mnoho cestovních kanceláří stále využívá při organizaci zájezdů do Španělska autobusovou dopravu. Cesta z Prahy do Madridu však trvá přibližně 35 hodin. Přímé železniční spojení Španělska s Českou republikou neexistuje. Tento způsob dopravy není u českých turistů příliš využíván, jelikož cesta je značně zdoluhavá. Pokud turisté zvolí dopravu po železnici, tak většinou cestují přes Paříž do Madridu. Doba jízdy se pohybuje kolem 33 hodin. Vzhledem k poměrně velké vzdálenosti Španělska od České republiky, nejsou osobní automobily při cestách do Španělska moc využívány. V ideálním případě cesta do Španělska netrvá déle než 20 hodin. Španělsko je s některými zeměmi značně propojeno námořní dopravou, ale čeští turisté tento typ dopravy při cestě do Španělska téměř nevolí, vzhledem k vzdálenosti přístavů a tudíž časové nevýhodnosti. Do země lze každopádně plout z Hamburku, Amsterdamu nebo afrického Maroka. Hlavní přístavy se nacházejí ve městech Barcelona, Bilbao, Huelva, Tarragona a Valencia.⁷⁷

Na výjezdový cestovní ruch do Španělska se specializuje 38 cestovních kanceláří a agentur, například Firo Tour, Čedok, ČSA Airtours, Autoturist aj. Některé z cestovních kanceláří nabízejí například léčebné ozdravné pobyty v přímořském nebo vysokohorském prostředí pro občany, jež trpí různými onemocněními kůže nebo dýchacích cest. Od října roku 2010 se Češi starší 55 let mohou zúčastnit programu *Europe Senior Tourism*. Tento program je dotovaný španělským státem, kdy turisté ze všech evropských zemí mohou využít příspěvku 150 eur na zájezd do některé

---

⁷⁷ Údaje dostupné z: <http://info.zasluncem.cz/spanelsko/#proc-si-vybrat-dovolenou-ve-spanelsku> [cit. 2010-04-02].

ze španělských destinací mimo hlavní turistickou sezónu. Senioři si mohou vybrat ze zájezdů do Andalusie, na Kanárské a Baleárské ostrovy nebo do oblasti Valencie. V České republice nabízí pobyty v rámci programu *Europe Senior Tourism* cestovní kancelář Quality Tours. Záměrem tohoto programu je mimo jiné sblížení seniorů z různých evropských zemí a vzájemné poznávání kultur. Dalším cílem je snižování rozdílů v sezónním rozložení poptávky. Program má sloužit k oživení ekonomiky mimo hlavní sezónu ve španělských destinacích, které jsou přizpůsobeny k přijímání turistů i v zimním období.⁷⁸

4.3 Porovnání vzájemného cestovního ruchu

Odlišnost obou zemí je vidět zejména v rozsáhlosti trhů a jejich nabídce. Španělsko je díky své geografické poloze a klimatickým podmínkám bráno jako jedna z významných destinací pro pobytové zájezdy u moře, zatímco Česká republika, a zejména Praha je známo svým kulturním potenciálem, od kterého se odvíjí i nabídka zájezdů, které mají kulturně-poznávací charakter. Z toho plyne i doba, kterou turisté v zemi stráví. Zatímco v rámci cesty Čechů do Španělska převažují delší cesty, kdy průměrná doba pobytu činí 10,9 dne. U Španělů, kteří zavítají do Čech, převažují kratší cesty, kdy je průměrná délka přenocování v průměru 3,1 dne. Liší se i výběr destinací, u španělských turistů jednoznačně převažují cesty do Prahy, a jen zřídka navštíví některé z ostatních měst. Z tohoto důvodu by se Česká republika měla zaměřit na propagaci i jiných cílových destinací, a pokusit se o částečné přesunutí zájmu na jiné regiony. Velký potenciál lze vidět například v lázeňské turistice, která by mohla svou nabídkou nalákat turisty i na delší pobyty. Španělsko by se naopak mohlo orientovat na propagaci jiných forem trávení dovolené, zejména kulturně-poznávacího cestovního ruchu, pro který má velký potenciál.

Cestovní ruch Španělska i České republiky je nejvíce intenzivní s jejich sousedními zeměmi. Vstupem České republiky do Evropské unie, a později do Schengenského prostoru však bylo umožněno cestování mezi oběma zeměmi bez nutnosti pasové kontroly, což usnadnilo oboustranný výjezdový ruch a zvýšilo vzájemnou návštěvnost. Narostl nejen počet turistů, ale i studentů, kteří využívají možnosti studijních pobytů. Zvýšila se i spolupráce v oblasti obchodu, a tím i počet

---

⁷⁸ Údaje dostupné z: <http://www.europesenior tourism.eu/cs/index.html> [cit. 2010-04-01].

vykonaných služebních a obchodních cest. Turisté z obou zemí při organizaci své dovolené nejčastěji využívají internet a v posledních letech se zvyšuje počet turistů, kteří přijíždějí individuálně. Jak španělští, tak čeští turisté stále častěji využívají služeb nízkonákladových leteckých společností, které se svými výhodnými cenovými nabídkami konkurují autobusové dopravě.

4.4 Prognózy vývoje cestovního ruchu v České republice a ve Španělsku⁷⁹

Cestovní ruch je významně propojen s ekonomickou prosperitou, ale i se změnami ve společnosti, které mají na vývoj cestovního ruchu vliv. Výkonnost sektoru cestovního ruchu z velké míry podléhá situaci v zahraničí a může být velmi lehce ovlivněna neočekávanými událostmi, například přírodními katastrofami nebo politickou situací v různých částech světa. Výrazný pokles v příjezdech v České republice i ve Španělsku byl sledován od druhé poloviny roku 2008. Pokud jde o prognózy týkající se celosvětového cestovního ruchu, situace by se měla pozvolna zlepšovat. V roce 2010 bylo sledováno mírné oživení, kdy se v obou zemích zastavil pokles, a došlo k mírnému nárůstu příjezdů zahraničních turistů. V tomto roce je možné předpokládat pokračování pozvolného růstu v příjezdovém cestovním ruchu.

Z pohledu turistických aktivit se poptávka mění. Cestovního ruchu se stále více účastní různý segment obyvatel, kteří mají specifické a rozdílné nároky. Proto je důležité přizpůsobovat nabídku novým požadavkům. Vzhledem k demografickému stárnutí populace ve vyspělých státech a zvyšování naděje dožití je možné předpokládat změnu ve věkové struktuře zákazníků. V budoucnu bude zřejmě přibývat aktivních seniorů, jež budou mít zájem a chuť cestovat. Cestovní kanceláře by se proto mohly zaměřit na tuto cílovou skupinu a nabízet zájezdy, které budou uzpůsobeny potřebám těchto turistů. Lidé všeobecně mají větší zájem o zdravý životní styl, tudíž můžeme předpokládat nárůst zájmu o léčebné dovolené či dovolené v relaxačních centrech. V rámci zdravého životního stylu lze očekávat vyšší zájem o agroturistiku a ekoturistiku. Vzrůstá zájem o další vzdělávání, v oblibě jsou jazykové kurzy

---

⁷⁹ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, *Zpravodaj o vývoji a predikcích CR - listopad 2009*, Praha 2009.

Údaje dostupné z: <http://www.mmr.cz/Cestovni-ruch/Statistiky-Analyzy/Analyzy-cestovniho-ruchu-ve-svete-a-CR/Analyza-cestovniho-ruchu-CR--podle--OKEC-a-CZ-NACE> [cit. 2010-04-29].

v jazykových školách nebo například kurzy golfu. Lze předpokládat, že se i nadále bude zvyšovat zájem o nové typy atraktivit. Objevují se dokonce i nové formy cestovního ruchu. Například české turisty lákají industriální atraktivity, při kterých nacházejí nové turistické využití staré továrny, doly či železniční tratě. Mezi významné předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu je vytvoření atraktivní nabídky. Formy cestovního ruchu, které mají v České republice velký potenciál pro uplatnění na španělském i mezinárodním trhu, jsou lázeňský a kongresový cestovní ruch nebo pobyty, jež budou spojovat poznání s neobvyklými zážitky. Lze předpokládat, že v budoucnu budou turisté preferovat větší počet dovolených, zato však se bude zkracovat doba pobytu. Stále více turistů bude cestovat individuálně a dovolenou bude zařizovat prostřednictvím internetu. Turisté si mnohem častěji hledají informace na internetových sociálních sítích, na kterých mohou díky různým tipům sehnat dovolenou za značně nižší ceny. Dalším výrazným činitelem, který ovlivňuje podporu cestovního ruchu je rozvoj dopravní infrastruktury. V České republice jsou budovány vysokorychlostní železniční koridory, díky kterým je možné předpokládat zvýšení návštěvnosti i jiných regionů. Na vzájemný cestovní ruch České republiky a Španělska má zcela jistě pozitivní dopady rozvoj nízkonákladové letecké dopravy. Celkově lze říci, že výdaje na cestování se budou postupně zvyšovat. Na druhou stranu některé skupiny obyvatel, především mladí lidé stále více využívají bezplatného ubytování prostřednictvím tzv. *couchsurfingu*, kdy se zaregistrují na webových stránkách www.couchsurfing.org a vytvoří si svůj účet, na které pak mohou kontaktovat uživatele z celého světa, kteří nabízejí možnost ubytování ve svém domě či bytě.⁸⁰

---

⁸⁰ Asociace českých cestovních kancelářů a agentur, *Ročenka/Yearbook 2010*, Praha 2010, s. 20, 21. Údaje dostupné z: http://www.accka.cz/download/ročenka2010_LQ.pdf [cit. 2010-04-29].

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo popsat a zhodnotit charakteristiky typické pro vývoj cestovního ruchu v České republice a ve Španělsku. V období, kdy v obou sledovaných zemích panoval komunistický a fašistický režim byly ekonomické a politické podmínky, které ovlivňovaly situaci v cestovním ruchu, v některých ohledech srovnatelné. Stát do velké míry reguloval styky se zahraničím, což se projevovalo i v oblasti cestovního ruchu. Ve Španělsku nastal obrat v období šedesátých let 20. století, kdy se v důsledku přechodu na liberální ekonomiku situace v oblasti španělského cestovního ruchu výrazně uvolnila. Španělsko využilo nových možností, které se mu naskytly, a stalo se světovým lídrem v cestovním ruchu. Do Španělska začaly proudit miliony turistů, a již v sedmdesátých letech se zařadilo mezi turisticky nejnavštěvovanější státy světa. Vzrůstající cestovní ruch ve Španělsku byl v několika obdobích krátkodobě narušen ekonomickými či ropnými krizemi, i přes tyto výkyvy však významně narůstal počet turistů, kteří mířili do Španělska. Také v Československu došlo v šedesátých letech 20. století k jistému uvolnění situace. Na rozdíl od Španělska se ale jednalo pouze o dočasnou záležitost, a slibně se rozvíjející cestovní ruch záhy zmrazila doba normalizace. Vývoj v oblasti cestovního ruchu byl v tomto období velmi utlumen, popřípadě se orientoval jen na cestovní ruch mezi socialistickými státy.

Přechod na demokratický režim měl u obou zemí rozdílný vliv na vývoj v cestovním ruchu. Zatímco španělský cestovní ruch nebyl změnou režimu v roce 1975 nijak výrazně ovlivněn. Cestovní ruch se rozvíjel již za vlády Francisca Franca. V Československu nastal doslova boom v cestování. Rozdíl v nárůstu je možné doložit na příjezdovém cestovním ruchu v třetím a sedmém roce po změně režimu, kdy počet přijíždějících do České republiky stoupl oproti roku 1989 o 134 respektive 269 procent, a ve Španělsku oproti roku 1975 o 33 respektive 39 procent. Dalšími významnými událostmi, které se na vývoji cestovním ruchu výrazněji projeví, byl vstup obou zemí do Evropské unie a následně do Schengenského prostoru.

Jak v České republice, tak ve Španělsku v posledních letech neustále narůstá význam domácího cestovního ruchu. Rozdíl naopak můžeme sledovat například v období, kdy obyvatelé obou zemí tráví dovolenou. Španělé nejčastěji cestují v letních měsících, a v období Vánoc a Velikonoc. Češi oproti Španělům rádi tráví dovolené i v zimních měsících. Během Velikonoc však nebyl sledován zvýšený počet tuzemských

ani zahraničních cest. Průměrná doba, kterou obyvatelé obou sledovaných zemí strávili v roce 2009 na dovolené, byla téměř stejná. U Čechů to bylo 8,7 dne a u Španělů 8,4 dne.

K nejnavštěvovanějším španělským destinacím se již dlouhou dobu řadí Katalánsko, Kanárské a Baleárské ostrovy, Andalusie a Valencie. V České republice výrazně dominuje cestovní ruch v Praze, kam každoročně zavítá nadpoloviční většina všech turistů. Z uvedených dat je možné vyčíst, že Česká republika je zemí, kde je nejvíce rozšířený kulturní a turisticko-poznávací cestovní ruch, a naopak, že ve Španělsku i nadále převažuje rekreační cestovní ruch u moře. Tomuto trendu odpovídá i průměrný počet přenocování zahraničních turistů, kdy v České republice převažují krátkodobé pobyty turistického zaměření. Ve Španělsku naopak převažují delší pobyty. Shodným rysem jsou země, ze kterých do sledovaných zemí přijíždí nejvíce turistů. Pro Českou republiku i Španělsko jsou největšími zdrojovými zeměmi Německo a Velká Británie.

Cestovní ruch Španělska i České republiky má rozsáhlý potenciál pro svůj rozvoj. Na území obou sledovaných států se nachází velké množství kulturních i přírodních atraktivit, které přitahují velké množství turistů. Význam kulturního potenciálu potvrzuje i množství památek zapsaných na Seznamu světového dědictví UNESCO, kterými se obě země pyšní. Rozdíl lze zcela jistě zaznamenat na počtu a velikosti různých oslav ať už světského či náboženského charakteru. Zčásti je to zapříčiněno tím, že v období komunistické vlády se v Československu řada svátků a tradic přestala slavit, proto mnoho z nich proto zaniklo. Ve frankistickém Španělsku naopak byly oslavy podporovány, zejména pokud se jednalo o svátky církevní. Markantní odlišnost lze spatřit i v rozsáhlosti materiálně technické základny a kvalitě a velikosti dopravní infrastruktury.

Cestovní ruch mezi Českou republikou a Španělskem se začal výrazněji rozvíjet v devadesátých letech 20. století. Po vstupu České republiky do Evropské unie, a později do Schengenského prostoru však bylo umožněno cestování mezi oběma zeměmi bez nutnosti pasové kontroly, což usnadnilo oboustranný výjezdový ruch a zvýšilo vzájemnou návštěvnost. Při porovnání vzájemného cestovního ruchu je zřejmé, že pro Českou republiku má cestovní ruch se Španělskem relativně větší význam. Španělští turisté v roce 2009 tvořili v hromadných ubytovacích zařízeních

desátou nejpočetnější národnostní skupinu. Češi naopak tvoří jen velmi malé procento z celkového počtu turistů, jež každoročně míří do Španělska.

Převážná většina španělských turistů při své cestě do České republiky, stejně tak jak turisté z ostatních zemí, směřuje do Prahy. Specifický význam má zde pro Španěly soška Pražského jezulátka. U českých turistů patří k nejoblíbenějším španělským destinacím Katalánsko, Baleárské ostrovy, Andalusie.

RESUMÉ

El objetivo de la presente tesis "El turismo en la República Checa y España – paralelismos y diferencias" es comparar y evaluar las características específicas de turismo en la República Checa y España.

El texto de la presente tesis está dividido en cuatro capítulos, los cuales tienen sus subcapítulos. El primer capítulo se dedica a las condiciones económicas y políticas para el desarrollo del turismo en la República Checa y España, antes y después de la transición a la democracia. El segundo capítulo trata de las características del desarrollo del turismo nacional, emisor y receptor en la República Checa y España. El siguiente capítulo se centra en la presentación de la oferta turística. Se presta atención a los supuestos de localización: histórico-culturales, actividades sociales y naturales, y los supuestos de materialización: el alojamiento y la infraestructura de transporte. El último capítulo analiza el turismo mutuo entre la República Checa y España, y describe las previsiones de la evolución del turismo en estos países.

La autora utilizó, para escribir esta tesis, literatura escrita en checo, inglés y español. Además, utilizó los materiales accesibles en las web de organizaciones relacionadas con el turismo. En el momento de la preparación de este trabajo no eran completos los datos del año 2010, por lo que la autora decidió utilizar los datos del año 2009, para tener la información más completa.

El objetivo de esta tesis fue describir y evaluar las características típicas para el desarrollo del turismo en la República Checa y España. Cuando en ambos países estaba presente el régimen comunista y fascista las condiciones económicas y políticas que influyeron el turismo fueron de algunos modos comparables. El estado en gran parte regulaba las relaciones con países extranjeros, y eso se reflejaba en el ámbito del turismo. El cambio llegó en los años sesenta del siglo XX, cuando España empezó a cooperar con los países occidentales, gracias a eso la situación en el sector turístico mejoró. España tomó ventaja de nuevas oportunidades, que se presentaron, y se convirtió en líder mundial en el turismo. A España comenzaron a llegar a millones de turistas, y ya a principios de los años setenta, es uno de los principales destinos turísticos del mundo. El aumento del turismo en España fue en varios periodos cortos afectado por las crisis económicas o del petróleo. A pesar de estas fluctuaciones el número de turistas que se dirigían a España crecía. En Checoslovaquia el período

de liberación fue reemplazado con la normalización. El desarrollo del turismo en este período fue muy inhibido, o se centran sólo en los viajes entre los estados socialistas.

La transición al régimen democrático tuvo en ambos países una influencia diferente en el desarrollo del turismo. Mientras que el turismo español no fue significativamente afectado con el cambio de régimen en 1975, Checoslovaquia después del año 1989 registró un gran auge del turismo. La diferencia en el crecimiento puede ser comprobada en el número de las llegadas de turistas en el tercer año y el séptimo después del cambio de régimen. El número de llegadas a la República Checa en comparación con el año 1989 ha aumentó sobre 134% y el 269% y en España en comparación con el año 1975 aumentó sobre 33% y 39%. Otros eventos importantes, que jugaron papel positivo en el sector turístico, fue la entrada de ambos países a la Unión Europea y luego al espacio Schengen.

En los últimos años, en ambos países crece constantemente, y de forma importante el turismo nacional. La diferencia la podemos ver por ejemplo en el tiempo en que los ciudadanos de ambos países pasan de vacaciones. Los españoles suelen viajar en los meses de verano, y durante Navidad y Semana Santa. A los checos, en comparación con los españoles, les gusta pasar sus vacaciones en los meses de invierno. Además, en la temporada de Semana Santa no se observó un mayor número de viajes nacionales o al extranjero. El tiempo promedio que los ciudadanos de ambos países pasaron en el año 2009 en las vacaciones fue casi igual. Los checos pasaron en sus vacaciones 8,7 días y los españoles 8,4 días.

Los destinos españoles que son más populares entre turistas, fueron en el año 2009 Cataluña, las Islas Canarias, las Islas Baleares, Andalucía y Valencia. En la República Checa predomina el turismo en Praga, adonde cada año viene más de la mitad de todos los turistas que visitan la República Checa. De estos datos se puede ver que la República Checa es un país donde predomina el turismo cultural y que en España todavía predomina el turismo recreativo en la costa del mar. Esta tendencia se refleja en el número medio de pernoctaciones de turistas extranjeros en la República Checa, dónde dominan las estancias de corta duración y en España dominan estancias más largas. El rasgo que tienen ambos países en común son los países de que viene la mayoría de los turistas. A la República Checa y España la mayoría de turistas llega de Alemania y Gran Bretaña.

El turismo de España y la República Checa tiene un gran potencial para su desarrollo. En el territorio de ambos países hay un gran número de actividades culturales y naturales, que cada año atraen a muchos turistas. La importancia del potencial cultural de ambos países puede ser confirmada con el número de sitios inscritos en la Lista del Patrimonio Mundial de la UNESCO. La diferencia queda registrada, sin duda, en el número y tamaño de los festejos. Esto puede ser parcialmente causado por el período del régimen comunista en Checoslovaquia cuando las fiestas y tradiciones tuvieron que dejar de celebrarse, y por esto muchas de ellas desaparecieron. En la España de Franco las celebraciones de fiestas fueron apoyadas, en particular, las fiestas religiosas. La diferencia notable se puede ver también en la amplitud de la base material y técnica, y el tamaño y la calidad de la infraestructura de transporte.

El turismo entre España y la República Checa empezó a desarrollarse de manera significativa en los años noventa del siglo veinte. Después de la entrada de la República Checa a la Unión Europea, y más tarde al espacio de Schengen, fue posible viajar entre los dos países sin controles de pasaporte, facilitó el turismo mutuo y aumentó el número de turistas entre ambos países. Al comparar el turismo mutuo es evidente que para la República Checa el turismo con España es más importante. Los turistas españoles que se alojaron en 2009 en los establecimientos de alojamiento colectivo ocuparon el décimo puesto según nacionalidad, de todos los turistas que visitaron la República Checa. Mientras que los turistas checos que viajan a España constituyen sólo un porcentaje muy pequeño del número total de turistas que cada año viajan a España. El destino de la gran mayoría de turistas españoles que visitan la República Checa, es Praga. La importancia específica para los españoles es la estatua de Niño Jesús de Praga. Para los turistas checos los destinos más populares son Cataluña, las Islas Baleares, Andalucía.

BIBLIOGRAFIE

Literatura

- BARKE, Michael – NEWTON, Michael T., *Tourism in Spain: Critical Issues*, Wallingford 1996.
- BAYÓN MARINÉ, Fernando, *50 años del turismo español*, Madrid 2005.
- Markéta BENEŠOVÁ, *Hospodářský vývoj ve Španělsku po pádu frankistického režimu v roce 1975*, České Budějovice 2009 (= Bakalářská práce, Ústav romanistiky, Filozofická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích).
- CzechTourism, oddělení Public Relations a analýz, *Španělsko*, Praha 2005.
- ČERTÍK, Miroslav, et al., *Cestovní ruch – vývoj, organizace a řízení*, Praha 2001.
- DÍAZ ÁLVAREZ, José Rodrigo, *Geografía del turismo*, Madrid 1999.
- ESTEVE SECALL, Rafael, *Economía, historia e instituciones del turismo en España*, Madrid 2000.
- FORBELSKÝ, Josef – ROYT, Jan – HORYNA, Mojmir, *Pražské Jezulátko*, Praha 1992.
- HRALA, Václav, *Geografie cestovního ruchu*, Praha 2002.
- IRANZO, Juan E., et al., *La estructura económica de los mercados turísticos*, Madrid 2003.
- JUNGMANNOVÁ, Marie, *Španělsko*, Praha 2000.
- NOVOTNÁ, Lenka, *Cestovní ruch v České a Slovenské republice – vývoj po roce 1989*, Olomouc 2009 (= Diplomová práce, Katedra geografie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci).
- ORIEŠKA, Ján, *Technika služeb cestovního ruchu*, Praha 1999.
- PÁSKOVÁ, Martina – ZELENKA, Josef, *Výkladový slovník cestovního ruchu*, Praha 2002.
- PETRŮ, Zdenka, *Základy ekonomiky cestovního ruchu*, Praha 1999.
- ŠÍP, Jiří, *Cestovní ruch po roce 1989 a perspektivy jeho dalšího rozvoje*, in: Sborník referátů 4. mezinárodní konference Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství, Tábor 1999.
- VYSTOUPIL, Jiří, et al., *Atlas cestovního ruchu České republiky*, Praha 2006.

Dokumenty dostupné z internetu

- Asociace českých cestovních kanceláří, *Ročenka/Yearbook 2010*, Praha 2010.
http://www.accka.cz/download/rocenka2010_LQ.pdf
- Instituto de Estudios Turísticos, *Empleo en el Sector Turístico Informe anual 2009*, Madrid 2009.
<http://www.iet.tourspain.es/paginas/FrmEmpleo.aspx?idioma=es-ES&option=emp>
- Instituto de Estudios Turísticos, *Movimientos Turísticos de los españoles (Familitur)*, Madrid 2009.
<http://www.iet.tourspain.es/informes/documentacion/familitur/Familitur2009.pdf>
- Instituto de Estudios Turísticos, *Movimientos Turísticos en Fronteras (Frontur)*, Madrid 2009.
<http://www.iet.tourspain.es/informes/documentacion/egatur/Frontur-Egatur2009.pdf>
- Ipsos Marketing, *Kvalitativní šetření mezi návštěvníky a potenciálními návštěvníky České republiky – Španělsko*, Praha 2010.
http://monitoringevropa.czechtourism.cz/ke_stazeni/FGD/Ipsos%20pro%20Czech%20Tourism%20FGDs_Spanelsko_CZ_verze.pdf
- Ipsos Marketing, *Výzkum zaměřený na motivaci potenciálních zahraničních turistů*, Praha 2010.
http://monitoringevropa.czechtourism.cz/ke_stazeni/CzT_Spanelsko_Final.pdf
- Ministerstvo dopravy, *Ročenka dopravy České republiky*, Praha 2009.
https://www.sydos.cz/cs/rocenka_pdf/Rocenka_dopravy_2009.pdf
- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, *Cestovní ruch v České republice 2009*, Praha 2009.
<http://www.mmr.cz/Cestovni-ruch/Statistiky-Analyzy/Rocenka-cestovniho-ruchu/Cestovni-ruch-v-Ceske-republice-2009>

- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, *Zpravodaj o vývoji a predikcích ČR - listopad 2009*, Praha 2009.
<http://www.mmr.cz/Cestovni-ruch/Statistiky-Analyzy/Analyzy-cestovniho-ruchu-ve-svete-a-CR/Analyza-cestovniho-ruchu-CR--podle--OKEC-a-CZ-NACE>

Internetové zdroje

- <http://brtpichlavec.sweb.cz/tradice/cirkevni/masopust/masopust1.htm>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Druh%C3%A9_bydlen%C3%AD
- http://es.wikipedia.org/wiki/Turismo_en_Espa%C3%B1a
- <http://info.zasluncem.cz/spanelsko/#proc-si-vybrat-dovolenou-ve-spanelsku>
- <http://www.cot.cz/index.php?page=200&jazyk=1&id=1040814389>
- <http://www.czechtourism.cz/files/statistiky/mezinarodni/vyznamCR.pdf>
- <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/home>
- <http://www.europeseniortourism.eu/cs/index.html>
- http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=380
- <http://www.export.cz/exportcz/Teritori%C3%A1ln%C3%ADinformaceDB/Detailinformacest%C3%A1tuDB/tabid/91/Default.aspx?GROUP=4&CNTR=9>
- http://www.foodservice.cz/www/foodservice_cz/flash/File/20%20let%20cest%20ruchu.pdf
- http://www.foodservice.cz/www/foodservice_cz/flash/File/20%20let%20cest%20ruchu.pdf
- <http://www.ine.es/>
- <http://www.lazenske-pobyty.info/lazne-v-cechach/>
- <http://www.lidova-architektura.cz/C-ochrana/chranene-stavby/kulturni-pamatky.htm>
- <http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=4fbd9fc3-39ea-4288-8466-69ce869295ce>
- <http://www.novinky.cz/cestovani/223001-kam-cesi-jezdi-nejvice-lyzovat.html>
- http://www.seguridadaerea.es/AESA/LANG_CASTELLANO/SEGURIDAD_AEREA/SISTEMA/MAGNITUDES/ESPANNA/default.htm
- <http://www.unesco-czech.cz/unesco-pamatky/>